

Koliko su obrazovni sadržaji zastupljeni na srpskim televizijama
Programi za školarce na margini
Strana IV

Desanka Radunović, predsednica Nacionalnog prosvetnog saveta

Na završnom ispitu moraju biti nepoznati zadaci
Strana V

Novine u profesionalnom razvoju zaposlenih u obrazovanju

Još pet centara za stručno usavršavanje
Strana VI

Šta je pokazalo istraživanje o idolima i uzorima među srednjoškolicima u Srbiji

Ugledaju se na majke i estradu
Strana VII

Borislava Maksimović, koordinatorka za inkluzivno obrazovanje u Ministarstvu prosvete

Svakom detetu treba pružiti što bolje uslove za učenje
Strane VIII-IX

INTERVJU: Žarko Obradović, ministar prosvete u Vladi Srbije

Nećemo dozvoliti povećanje školarina

Početkom septembra imaćemo informacije da li je i koliko zaposlenih u obrazovanju ostalo neraspoređeno, posle primene Stručnog uputstva o formiranju odeljenja i načinu finansiranja u osnovnim i srednjim školama. Prošle godine je, na osnovu primene tog uputstva, broj odeljenja prvog i petog razreda smanjen za oko 500, ali to ne znači i 500 izvršilaca manje, jer broj odeljenja nije u direktnoj vezi sa brojem izvršilaca. U ovom trenutku ne mogu tačno da kažem za koliko će biti smanjen broj odeljenja, ali očekujem da on bude sličan prošlogodišnjem - kaže Žarko Obradović, ministar prosvete u Vladi Srbije

On podseća da su škole bile obavezne da dostave Ministarstvu prosvete liste potreba i viškova zaposlenih do 15. avgusta, a da je nakon toga započeo proces preraspodele viškova u skladu sa potrebama škola za određenim profilima.

● Prošle godine je utvrđeno da u Srbiji ima 4.815 odeljenja sa manje od 15 đaka. Da li će tokom ove školske godine biti ugašena ta odeljenja?

- To zavisi od brojnih elemenata, jer procesu racionalizacije ne pristupamo mehanički, već uzimamo u obzir udaljenost odeljenja u odnosu na matičnu školu, mogućnost prevoza učenika, materijalne mogućnosti lokalnih samouprava, demografsku situaciju, razgovaramo sa manjinskim zajednicama oko formiranja mešovitih odeljenja.

● Šta će biti sa prosvetnim radnicima koji budu višak? Oni neće raditi, ali će i dalje primati platu?

- Postupićemo u skladu sa odredbama Zakona o radu. Postoje različiti modeli rešenja.

Kada sam postao ministar sa sindikatima i kolegama iz Ministarstva finansija proveravali smo u Trezoru poimence spiskove zaposlenih po

školama i našli smo brojne anomalije - ljude sa fantastično velikim brojem časova, višak sekretara škola i pomoćnika direktora mimo norme. Sada polako uvodimo red.

● Da li je tačan podatak da je od kada ste postali ministar primljeno više od 2.000 osoba?

- Prema podacima koje sam dobio iz Trezora, u decembru 2008. broj ljudi u redovnom radnom

nansiranja, u decembru 2008. ih je bilo 1.592, u januaru 2009. godine 1.564, u decembru te godine 1.326, a u junu ove godine ih je bilo 1.325. Ako posmatramo ukupne cifre, od 110.470, koliko je bilo zaposlenih u decembru 2008, dolazi se na 109.770 u junu ove godine. To je, dakle, 700 osoba manje. Broj zaposlenih se nije povećao uprkos činjenici da je otvoreno nekoliko novih škola.

● Da li delite mišljenje sindikata da je stanje u prosveti katastrofalno?

- Njihove ocene se međusobno razlikuju, jer Sindikat obrazovanja Srbije govori da je materijalni položaj zaposlenih katastrofalan, a Unija sindikata prosvetnih radnika kaže da je katastrofalno stanje u celom obrazovnom sistemu. Slažem se da je ulaganje u obrazovanje nedovoljno, ali se apsolutno ne slažem sa mišljenjem Unije. To je pojednostavljena i neutemeljena ocena.

● Da li ste zadovoljni onim što ste dosad uradili?

- Kada smo došli u julu 2008, zatekli smo brojne probleme, koji su prethodili ovoj Vladi: bio je započet proces reforme, došlo je do eksplozije predmeta, prijema velikog broja ljudi. Novca je, u odnosu na danas, bilo u izobilju. Niko se nije trudio, a kamoli pomenuo, da treba racionalizovati sistem. Pita sam i MMF zašto tada nisu pomenuli pitanje broja odeljenja i zaposlenih, nego u trenutku kada je svetska ekonomska kriza u punoj meri zakucala i na naša vrata. Istovremeno, zaboravlja se da smo mi u prethodne dve godine doneli četiri nova zakona sistemskog karaktera, da je Zakon o visokom obrazovanju menjan dva puta da bismo omogućili studentima da prevladaju probleme koje je proizvela implementacija bolonjskog procesa.

> SPS ne utiče na kadrovsku politiku u školama.

Žarko Obradović, ministar prosvete

odnosu, po bilo kom izvoru i osnovu finansiranja je bio 108.878. U januaru 2009. je bilo 108.300, u decembru 2009. godine 108.666, a u junu ove godine bilo ih je 108.445. Kada je reč o broju zaposlenih po ugovoru, po bilo kom osnovu i izvoru fi-

Na koji način povećati motivaciju učenika za učenje

Život nije u školi, život je negde drugde

Veliki broj učenika, njih oko 60 odsto je nemotivisan i ne vidi svrhu obrazovanja. Škola je nešto što se mora, nešto što ih ne priprema za život, oduzima im mnogo vremena od „važnijih stvari“. Važno je snaći se, sa što manje uložene napora postići što više. Uspeh u životu ne zavisi od obrazovanja. Život nije u školi, život je negde drugde.

Ovo su neki od nalaza istraživanja o školskoj motivaciji učenika, radenog tokom prošle školske godine, na reprezentativnom uzorku od 4.800 daka prvog razreda srednje škole i 1.250 njihovih nastavnika. Istraživanje su obavili stručnjaci iz Zavoda za vrednovanje obrazovanja i vaspitanja i Instituta za psihologiju Filozofskog fakulteta u Beogradu.

- Dobri učenici, njih oko 17 odsto imaju snažno osećanje pripadnosti školi, neskloni su obmanama, škola kod njih ne izaziva osećaj anksioznosti, ne omalovažavaju školu i školske vrednosti, imaju osećanje samoeфикаsnosti (mogu da izađu na kraj sa gradivom i školskim obavezama; moj uspeh ili neuspeh zavisi prvenstveno od mene i mog angažovanja), veruju da je nagrada efikasnija od kazne - ističe psiholog Veljko Đurić.

Prema njegovim rečima, učenička anksioznost jedan od glavnih uzroka školskog neuspeha. On navodi da su glavni uzroci učeničke anksioznosti ocenjivanje i kazne i da ih anksioznost

udaljava od škole i okreće ih drugim izvorima pohvala i nagrada. Kako kaže, najčešće je to ulica.

- Nastavnici su nezadovoljni društvom vrednovanjem svog rada. Mada su u najboljoj poziciji da utiču na učeničku motivaciju, veoma često ne prepoznaju potencijal svoje motivacione uloge. Takođe, mnogim nastavnicima nedostaje prethodna obuka i znanje potrebno da uoče, podstiču i održavaju učeničku motivaciju. Nažalost, veliki broj nastavnika, skoro 40 odsto, smatra da je njihov posao da predaju gradivo, a ne da motivišu dake. Po njima, školska motivacija je nešto što učenik donosi ili ne donosi sa sobom u školu. Oni kažu „učenik ili motivisan ili nemotivisan, ja na to ne mogu da utičem“ - objašnjava Đurić.

■ Čak 60 odsto učenika ne vidi svrhu obrazovanja

■ Roditelji kao saučesnici u obezvređivanju školskih vrednosti

■ Nastavnici, bez ikakvih posledica, vredaju učenike

Istraživači su uočili da su motivišući nastavnici (skoro 25 odsto) otvoreni prema učenicima, jasno saopštavaju svoja očekivanja i kriterijume ocenjivanja. Oni ne omalovažavaju učenika i ne tolerišu prepisivanje, bežanje sa časova i slično.

Roditelji, prema Đurićevim rečima, znaju da škola ne zauzima visoko mesto u vrednosnom sistemu njihove dece. Oni saučestvuju u obezvređivanju školskih vrednosti tako što omalovažavaju nastavnike, pravdaju izostanke, prave se da ne primećuju pokušaje obmane, povlađuju deci. Od dece zahtevaju ocene i diplome, sticanje znanja ih ne zanima previše. Vide da su ispuštali konce, ali se preterano ne bune i ne opiru. Naš sagovornik kaže da zabrinjava to što su roditelji bez pravde komunikacije sa školom, jer sve što znaju o školi saznali su od dece. On

Dobri učenici imaju snažno osećanje pripadnosti školi: Detalj sa časa u OŠ „Mladost“ u Tomaševcu

dobdaje da ne postoji sistematski napor škole da se roditelji približe školi i da utiču na njen rad.

- Postoji ogroman jaz između nastavnika i učenika. Učenici smatraju da nastavnici postoje samo da bi ih gnjavili i mučili, to jest da ti ljudi ne postoje izvan učionice. Iznemada se kad ih sretnu u bioskopu, u gradu. Mada postoji gotovo savršena saglasnost između učenika i nastavnika oko toga koliko često nastavnici primenjuju nagrade i kazne - objašnjava Đurić.

Društvene nejednakosti, kako ističe, utiču na školsku motivaciju i školski uspeh, pa deca iz siromašnijih sredina, po pravilu, postižu lošiji uspeh. Ona su anksioznija i primaju manje podsticajnih poruka od svojih nastavnika. Đurić naglašava da neetička ponašanja ozbiljno ugrožavaju integritet obrazovnog sistema. Daci varaju i obmanjuju na sve moguće načine. Pomoći drugu da prepíše je pouzdan dokaz prijateljstva, nesebičnosti. Roditelji i nastavnici se prave da ne vide. Sve je dozvoljeno, nema kazni. Nastavnici, bez ikakvih posledica, vredaju učenike.

Kao načine da se motivacija poveća, naš sagovornik navodi da treba što pre vratiti ugled školi i obrazovati nastavnike da prepoznaju, podstiču i održavaju učeničku motivaciju. Treba kažnjavati i suzbijati sve oblike neetičkog ponašanja učenika i nastavnika.

- Srbija nema naftu, neće je ni imati. Naša jedina šansa je kvalitetno obrazovanje. Ono se neće desiti samo od sebe. Potrebno je mnogo truda i mnogo pametnih poteza da se približimo onima koji su odmakli. Tu ne pomaže ni ignorisanje problema, ni okrivljivanje drugih, već samo ozbiljan i stručan rad. Za korenitu reformu obrazovanja potrebno je, kažu stručnjaci, 20 godina. Mnogo ako se gleda unapred. Ne tako mnogo ako se setimo gde smo bili pre 20 godina, a gde smo danas - poručuje Veljko Đurić.

Foto: Stefana Šarić

Važan nam je svaki dinar: Zoran Trninić

završena do septembra 2012. Za drugu fazu je opredeljeno oko 27 miliona evra, dok će tri miliona biti iskorišćeno za unapređenje informacionog sistema i izradu strategije obrazovanja. Da bi projekat funkcionisao, moramo iz domaćih izvora da obezbedimo 50 miliona evra - podseća Trninić.

On kaže da su sve predškolske ustanove, osnovne, srednje, visoke škole, fakulteti i učenički i studentski domovi bili obavezni da do kraja avgusta dostave potrebe za investicijama u obrazovanju. Kada bude napravljen „snimak“ stanja, biće mnogo lakše donositi odluke o raspodeli sredstava za ove namene. Trninić podseća da u Srbiji ima više od 500 školskih objekata starijih od 50 godina i da su se neke lokalne samouprave, u uslovima recesije i smanjenja transfernih sredstava, najpre odrekle ulaganja u obrazovanje.

- Najlošije stanje je u siromašnim krajevima, pa ćemo i o tome morati da vodimo računa kada budemo raspoređivali sredstva iz kredita EIB-a. Ograničavajući faktor su i blokirani žiro računi u nekim školama, pa i da hoćemo, ne možemo da im pomognemo, jer bi sredstva bila potrošena nenamenski, odnosno za deblokadu računa - objašnjava naš sagovornik.

Koliko je skroman prosvetni budžet za investicije Trninić najbolje objašnjava podatkom da su lane potrebe obrazovnih ustanova iznosile oko 600 milijardi dinara, a budžetom je bilo opredeljeno svega 300 miliona dinara za sve nivoe obrazovanja.

- Važan nam je svaki dinar. Poslednje dve godine politika Ministarstva je da prednost dajemo projektima gde su sufinansijeri lokalne samouprave, jer tako možemo da obuhvatimo više škola - kaže Trninić. On navodi da će Ministarstvo prosvete pokušati da dobije kredit od Centralne evropske banke, kako bi deo novca usmerili na poboljšanje stanja u učeničkim, studentskim domovima i na nastavničkim fakultetima.

V. A.

Kako će biti potrošen novac iz kredita Evropske investicione banke

Za ukidanje treće smene 20 miliona evra

Oko 20 miliona evra iz kredita Evropske investicione banke biće potrošeno za izgradnju novih škola ili rekonstrukciju i dogradnju postojećih školskih objekata, kako bi bila ukinuta treća smena. Deo novca iz prve faze biće utrošen i za opremanje dve nove škole u Beogradu, u naseljima Borča i Kaluderica, najavljuje Zoran Trninić, pomoćnik ministra prosvete za investicije i učenički i studentski standard.

- Na području Novog Pazara u šest osnovnih škola se radi u tri smene, a mi smo se opredelili da ovaj problem rešimo u školama „Bratstvo i jedinstvo“ i u naselju Deževski put. U OŠ „Rifat Burdžević-Tršo“ biće srušen deo zgrade i nadograđen objekat, zbog čega će daci nastavu završiti mesec i po dana ranije, a krenuće u školu kasnije. Planiramo da nadogradnju te škole završimo do oktobra iduće godine - objašnjava Trninić.

On dodaje da će u Novom Sadu biti izgrađena škola u naselju Klisa i nadograđena škola „Sonja Marinković“. U beogradskom naselju Kumodraž, deo objekta OŠ „Vojvoda Степа“, koji je napravljen od azbesta, biće porušen, a kompletna zgrada adaptirana.

- U prvoj fazi predviđena je i izgradnja škole u niškom naselju Branko Bjeđević i srednje škole u Lapovu. Stari objekat je srušen još 2006, potom je u saradnji sa lokalnom samoupravom urađen temelj nove zgrade, ali se dalje od toga nije ništa radilo. Planiramo da završimo tehničku školu u Jagodini, čija je izgradnja počela davne 1994. i do sada je urađeno 60 odsto posla. U Aleksincu će deo osnovne škole biti srušen i dograđen aneks - precizirao je Trninić.

On kaže da će Upravni odbor Jedinice za implementaciju projekata ubrzo doneti odluku o izboru najpovoljnijih firmi koje će biti zadužene za nadzor i projektovanje, a u toku je tender za opremanje dve pomenute beogradske škole. S obzirom na to da su projekti za škole u Nišu i Lapovu završeni, izgradnja bi trebalo da počne na jesen.

- Naš plan je da do kraja godine završimo kriterijume za ulazak u drugu fazu projekta unapređenje stanja osnovnih i srednjih škola i da ona bude

■ Prošle godine potrebe obrazovnih ustanova za investicije iznosile su oko 600 milijardi dinara, a budžetom je bilo opredeljeno svega 300 miliona dinara za sve nivoe obrazovanja

OBRADOVIĆ: Nećemo dozvoliti povećanje školarina

Nastavak sa strane I

Naveo bih još samo neke rezultate: uveden je Internet u sve škole u Srbiji, već drugu godinu sprovodimo projekat besplatnih udžbenika, izgradili smo 13 novih škola, permanentno radimo na stručnom usavršavanju nastavnika. Dve godine se plate isplaćuju na vreme, bez dana kašnjenja. U sistem obrazovanja uključeni su Visoka škola Vojna akademija i Visoka škola Vojnomedicinska akademija. Započeta je izgradnja studentskog doma u Nišu posle više decenija, Ministarstvo učestvuje u finansiranju izgradnje zgrade Visoke škole u Leskovcu, povećane su učeničke i studentske stipendije i krediti. Naravno, ima i drugih značajnih poboljšanja kao što su: briga o talentovanim učenicima, poboljšanje bezbednosti u školama, poboljšanje kvaliteta udžbenika... Zajedno sa Ministarstvom za telekomunikacije i informatičko društvo narednih meseci obezbedićemo da svaka osnovna škola u Srbiji dobije trideset savremenih računara.

Uz sve ovo, posebno mi istakao da smo svih proteklih meseci od početka rada ove Vlade bili potpuno otvoreni za javnost i medije pri čemu smo često trpeli i neopravdane kritike razumevajući ih kao želju da se unapredi obrazovni sistem.

● Ali nastavnik kaže „šta mene briga za to, kada mi je plata sa 500 spala na 350 evra“.

- To je tačno, ali to je posledica ekonomskog stanja u zemlji i važi za sve. Ja sam za poboljšanje materijalnog položaja u obrazovanju, za povećanje zarada, ali to je moguće samo ako se poboljša ukupna materijalna situacija u našoj državi, Srbiji. Mislim da je najvažnija dugoročna stabilizacija ulaganja u obrazovanje i potpisivanje Posebnog protokola o zaradama za 2011/12. godinu.

● Ko je u pravu od vaših koalicionih partnera - ministar ekonomije Mladen Đikić, koji kaže da ima novca za povećanje plata ili ministarka finansija Diana Dragutinović, koja smatra da plate treba da ostanu zamrznute do kraja godine?

- Pozvao sam Vladu da o tome zauzme jединствен stav. Apsolutno mislim da treba povećati izdvajanje za obrazovanje. Pristalica sam, i to sam rekao na sednici Vlade, da treba videti koliko smo izvršili bolju naplatu u budžetu i da li na osnovu toga postoji mogućnost da se povećaju plate. Da li

će to biti u oktobru, novembru ili decembru ove godine, to je već pitanje materijalnih mogućnosti, ekonomske politike Vlade i razgovora sa MMF-om. Rekao sam da treba da realno sagledamo stanje i ako postoje mogućnosti, korigujemo plate, ali ako MMF kaže da to nije dobro zbog ekonomske stabilnosti u narednoj godini, neka se to javno saopšti. A ne da ljudi ostanu u ubedenju da je stanje u budžetu bolje, a da nećemo da podignemo plate.

● Da li bi pozicija obrazovanja bila bolja da je resor finansija pripao SPS-u?

- Ne, nije reč o tome ko vodi koje ministarstvo, već o količini novca u budžetu. Do pre nekoliko meseci ni sindikati nisu pominjali povećanje plata, jer je bilo procenjeno da će ova godina biti lošija nego što jeste.

Međunarodna konferencija

- Beograd će krajem novembra biti domaćin velike međunarodne konferencije povodom 20 godina TEMPUS programa. Podsetio bih da je reč o programu koji je značajno doprineo uspostavljanju veza između institucija visokog obrazovanja iz Srbije i onih u Evropskoj uniji i drugim partnerskim zemljama, kao i da je poslednjih godina Srbija, pored Rusije, koristila najviše sredstava iz tog programa. Konferenciji će prisustvovati ministri brojnih evropskih zemalja - najavljuje ministar prosvete Zarko Obradović.

● U školama su završeni ili su u toku izbori direktora. Koliki je uticaj SPS-a na kadrovska rešenja u školama?

- Toga nema, a ako postoji uticaj politike, on se može videti samo kroz ličnost čoveka o kome je reč ili hipotetički na nivou lokalne samouprave, jer o izboru direktora odlučuje školski odbor. Lokalna samouprava izdvaja određena materijalna sredstva za funkcionisanje škola i logično je da bude zainteresovana kako se ta sredstva troše. Samo tri člana iz lokalne samouprave su članovi školskog odbora.

● Ali njihov uticaj je veliki.

- Zašto bi uticaj tri čoveka bio veći od ostalih šest članova školskog odbora, koje biraju roditelji i zaposleni?

● Zato što se u školski odbor često biraju roditelji koji su bliski stranci koja je na vlasti u određenoj opštini.

- A zašto tako mislite? Da li je neko od

Foto: Stjepan Mihajlović

Polako uvodimo red: Zarko Obradović

njih član neke političke stranke nije kriterijum prilikom izbora članova školskog odbora iz reda roditelja. I o tome sam razgovarao sa školama. U školski odbor se biraju roditelji koji su najaktivniji i koji su zainteresovani za stanje u školi. Mislim da je ta priča preterana i da dobija političku dimenziju i kada je nema.

● Da li vas je neko zvao i urgirao da određena osoba bude izabrana za direktora?

- Na nivou Ministarstva se ne bavimo tim pitanjima i to smo rekli i sindikatima. Školski odbor odlučuje o izboru direktora, a ministar se meša samo u meri u kojoj je ugrožen proces rada. Imate vrlo čudne situacije unutar kolektiva, nažalost i slučajevne kada su, iz raznih razloga, školski odbor i kolektiv na suprotnim stranama ili pođeljeni oko kandidata. Ali Zakon je po ovom pitanju vrlo precizan.

● Čime niste zadovoljni tokom dosadašnjeg mandata, šta ste planirali, a niste uradili?

- Još uvek u društvu ne postoji u do- koju meri svest o značaju obrazovanja za budućnost Srbije. Žao mi je što ima slučajeva nasilja u školama i nekih drugih negativnih pojava. Pitao sam svoje saradnike zašto neke stvari nisu urađene na vreme, ali nisam dobio zadovoljavajući odgovor. I video sam da nekada nije postojala dobra volja ili da nije postojala koordinacija. Verovali ih ne, puno stvari smo nasledili iz prošlih godina, neke zakone čak i iz 90-ih godina. Ali mislim da smo pokazali da želimo da radimo, da ne bežimo od problema, već pokušavamo da ih rešimo.

● Da li ćete proveravati školarine na fakultetima?

- U narednim danima poslaćemo

dopis fakultetima da u skladu sa odredbama Zakona o visokom obrazovanju ne povećavaju školarine u školskoj 2010-2011. godini. Razgovaraćemo sa rektorima svih univerziteta i sa dekanima fakulteta koji imaju problem sa grejanjem. Do kraja godine izmirićemo obaveze prema fakultetima i visokim školama kojima smo ostali dužni za školarine studenata koji su ispunili uslov.

● Prošle godine ste obećali finansiranje doktorskih studija, ali to nije učinjeno. Šta će biti ove godine?

- U tome nas je sprečilo stanje budžeta, ali ove godine će toga biti.

● Bilo je komentara da niste prihvatili pooštavanje uslova za osnivanje visokoškolskih ustanova jer ste profesor na privatnom univerzitetu.

- Ja sam kao ministar bio protiv toga da se pooštavaju uslovi, da ne bi bilo primedi da su akreditovani fakulteti u povoljnijem položaju u odnosu na one koji tek treba da se akredituju u istom ciklusu. Ako pojačate uslove za akreditaciju to, s jedne strane, može biti izraz određenih interesa, a s druge, to može značiti podizanje barijere, ne samo za privatne, već i za državne univerzitete i fakultete. Koliko znam, od 15 članova Komisije za akreditaciju i proveru kvaliteta samo dva su bili predstavnici privatnih fakulteta, a svi ostali državnih. Sami izvucite zaključak ko je bio dominantan prilikom odlučivanja o akreditaciji programa i ustanova.

● Postojao je predlog da se osnivanje visokoškolskih ustanova omogući samo pravnim, ali ne i fizičkim licima. A rektor Megatrend Univerziteta, na kome ste zaposleni, je osnivač tog univerziteta.

- Oni koji odlučuju o tome, Vlada i skupštinska većina, imali su drugi stav. Smatram da uslove za osnivanje visokoškolskih ustanova ne treba pooštavati dok Nacionalni savet za visoko obrazovanje ne donese strategiju visokog obrazovanja. Bio sam i protiv toga da Vlada uredbom propiše posebne uslove za školovanje kadrova u oblasti prava, medicine i bezbednosti. Oni koji su to predložili pozivali su se na evropska iskustva, ali u zemljama Evropske unije ima sedam profesija, odnosno oblasti za koje važe isti uslovi. To su lekari, veterinari, stomatolozi, farmacija, babice, arhitektura i prostorno planiranje i zaštita životne sredine. Za ostale profesije uslovi su različiti od zemlje do zemlje.

Vesna Andrić

Pokretač

Na pitanje zašto je motivacija za učenje važna i na koji način utiče na bolja obrazovna postignuća i kvalitet obrazovnog sistema, Đurić odgovara da je nemotivisanom učeniku veoma teško da uči i da ispunjava svoje školske obaveze.

- Učenik kod kojeg je škola razvila unutrašnju motivaciju uviđa da je obrazovanje jedini siguran put ka dobrom i produktivnom životu uči brzo i lako. Reč motivacija ima isti koren (od latinskog glagola moveo, movere) kao i motor. Bez motivacije nema kretanja, nema napredovanja - ističe Đurić.

Uslovi

Škole koje žele da se prijave na konkurs moraju da ispunjavaju sledeće uslove: da učenici iz osetljivih grupa pohađaju nastavu u redovnim odeljenjima i da su zaposleni u ustanovi pohađali i uspešno završili neke od obuka koje unapređuju znanja i veštine nastavnika za razvijanje i primenu aktivnih kooperativnih i interaktivnih metoda u nastavi, posticanje kritičkog mišljenja, kao i veština nesinalne komunikacije i konstruktivnog rešavanja sukoba.

R. D.

Poziv za učesće u programu „Oснаživanje škola za inkluzivno obrazovanje“ Konkurs otvoren do 16. septembra

Ministarstvo prosvete kroz projekat „Pružanje unapređenih usluga na lokalnom nivou - DILS“ objavilo je poziv za podnošenje prijava osnovnih škola i gimnazija za uključivanje u program „Oснаživanje škola za inkluzivno obrazovanje“. Konkurs je otvoren za sve osnovne škole (osim za škole za obrazovanje učenika sa smetnjama u razvoju) i gimnazije u Srbiji. Prijavlivanje na konkurs se vrši isključivo elektronskim putem do 16.

septembra, a sve dodatne informacije mogu se pronaći na sajtu www.mpp.gov.rs i www.dils.gov.rs.

Kako objašnjavaju u Ministarstvu prosvete, realizacija programa „Oснаživanje škola za inkluzivno obrazovanje“ odvijaće se kroz dve komponente. Prva komponenta programa biće usmerena na unapređivanje rada u obrazovno-vaspitnim ustanovama za primenu inkluzivnog obrazovanja, kroz namenski pripremljen program

obuka. U drugoj komponenti programa, predviđeno je da škole koje su bile uključene u prvu komponentu dobiju mogućnost da konkuriraju za finansijska sredstva, odnosno grantove.

U Ministarstvu prosvete kažu da je planirano da u program „Oснаživanje škola za inkluzivno obrazovanje“ bude uključeno oko 320 škola. Krajnji rezultat biće razvijen sistem obuka, koje će omogućiti zaposlenima u obrazovanju da primenjuju

usvojena znanja povećaju uključenošću i uspešnošću u obrazovanju učenicima kojima su potrebne različite vrste podrške.

Sve škole u programu imaće takođe priliku da konkuriraju za grantove, odnosno finansijsku podršku. Cilj školskog granta je da omogući implementaciju konkretnih inkluzivnih aktivnosti u obrazovno-vaspitnoj ustanovi, kao i nabavka opreme i didaktičkih materijala.

ISTRAŽUJEMO: Koliko su obrazovni sadržaji zastupljeni na srpskim televizijama

Programi za školarce na margini

Bojan Cvejić

Utrci za što boljim rejtingom i privlačenjem što većeg broja oglašivača, srpske televizije potisle su iz programskih šema obrazovne i školske programe, koje su ranijih godina rado gledali i mladi, ali i stariji gledaoci.

Uprkos velikom broju televizijskih stanica, ponuda programa ove vrste prilično je oskudna, a na mnogim kanalima čak ni ne postoji. U prilog tome govore i podaci istraživanja od pre dve godine, prema kojima je obrazovnim sadržajima na televizijskim stanicama u Srbiji posvećeno ukupno nešto više od četiri odsto.

Sve TV stanice sa nacionalnim frekvencijama ističu da tek pripremaju programske šeme za jesen, pa ne mogu precizno da navedu koliko će obrazovni program imati udelu u ukupnom programu. Tako na komercijalnim televizijama Pink, Avala i Košava-Hepi nisu mogli da nam daju odgovor na ovu temu, mada dosad ta vrsta programa na nekima od njih nije ni zapažena.

Međutim, komercijalne stanice u Srbiji nemaju zakonsku obavezu kada je reč o vrsti programa koje bi morale da emituju, pa tako nisu u obavezi da imaju obrazovni i školski program. Sa druge strane, Zakon o radiodifuziji predviđa da programi koji se proizvode i emituju u okviru javnog servisa moraju biti od opšteg interesa. Pod tim se podrazumevaju programi informativnog, kulturnog, umetničkog, obrazovnog, verskog, naučnog, dečjeg, zabavnog, sportskog i drugih sadržaja.

Prema podacima agencije AGBNilsen, najviše obrazovnog programa je na drugom programu javnog servisa, skoro 16 odsto. Nakon RTS2 najviše obrazovnog programa je na TV Foks, na kojoj ovakvi sadržaji učestvuju sa više od 2,5 odsto u programskoj šemi. Više od dva odsto ovog programa je na TV B92, Košavi-Hepi, RTS1, dok je na Avali i Pinku manje od jedan odsto obrazovnih emisija.

Saša Mirković, predsednik Asocijacije nezavisnih elektronskih medija (ANEM), ističe za naš list da je prisustvo dečjeg i obrazovnog programa na RTS-u „daleko od onoga što bi trebalo da bude uloga javnog servisa, za šta je argument uvek taj da je vreme krize“.

- Domaća produkcija ovakvog programa je skupa i teško se isplati. Međutim, ohrabrujuća je vest da je najavljen snimanje nastavaka određenih stanica, što je proizvod kritike da RTS mora da bude nosilac tog programa. To bi ujedno ohrabrilo i komercijalne emitere, koji nemaju tu programsku obavezu, da počnu sa takvim produkcijama - objašnjava Mirković.

Prema njegovim rečima, ekonomska kriza njetoguje je jedan od otežavajućih faktora kada je reč o produkciji obrazovnog programa i jedino RTS-u može da se isplati takav poduhvat, jer se finansira iz preplata.

TV kritičarka Branka Otašević kaže da, sem na RTS-u i donekle na TV B92, nije primetila obrazovni program

Uticaj TV-a na razvoj deteta

Istraživanja stručnjaka za uticaj televizije na razvoj deteta pokazuju da će do 18. godine dete veći deo života provesti spavajući i gledajući televiziju. Stručnjaci smatraju da deca koja gledaju dečje obrazovne emisije bolje čitaju i imaju razvijenije jezičke veštine od dece koja gledaju samo crtače i programe za odrasle. Ispitivanja su, takođe, pokazala da je tinejdžersko nasilje u 19. godini veće ukoliko je gledano televizijskog nasilja do osme godine česta i kontinuirana.

na drugim televizijama. Prema njenim rečima, RTS ima dugu tradiciju u oblasti naučnog i školskog programa.

- Nažalost, ova vrsta programa je danas potisnuta u programskoj šemi i neredovna su emitovanja, jer ih remete razni prenosi, među kojima i prenosi skupštine. Iako je kvalitetan obrazovni program na RTS, pitanje je koliko je konkretan, kada većina danas ima kabelsku televiziju i može da prati specijalizovane kanale - ističe Otaševićeva.

Podsetimo, među popularnim emisijama koje se svojevremeno činile dečjim i obrazovni program u Srbiji nalaze se

Na slovo na slovo, Kocka, kocka, kockica, Poštar Aca, Zooteka, Životinjsko carstvo, S one strane duge, Pazi, sveže obloženo, Vukov video bukvar, Neven, Putokaz, Otkrivalica, Korak od sna, Fazoni i fore, Metla bez drške, Laku noć, deo i mnoge druge. Svakako treba istaći i emisiju koja se emitovala 18 godina u kontinuitetu, a reč je o Muzičkom tobanu, autora i voditelja Minje Subote.

U RTS-u navode da su jedina televizija u Srbiji koja kontinuirano proizvodi sopstveni obrazovni, školski i program za decu, a da je plan da se poveća broj ovih sadržaja.

- Očekujemo i da nam država uskoro omogući ponovno uspostavljanje kontrole nad našim Drugim progra-

mom ukidanjem skupštinskih prenoša, čime bi se ovim sadržajima obezbedilo još više programskog prostora - ističu u RTS-u.

Kulturno-obrazovni program RTS-a, inače, obuhvata dokumentarnu, redakciju za nauku i obrazovanje, redakciju kulture, školsku, dečju i redakciju igranog programa, koje se svojim programima često obraćaju školarcima i najmlađim gledaocima. Tokom prvih šest meseci, kažu, emitovano je ukupno 110 naslova ove vrste programa, dok je učešće naučno-obrazovnih i školskih emisija u ukupno emitovanom programu RTS-a skoro devet odsto u 2009, a u prvih šest meseci ove godine više od deset odsto školskog programa. U RTS-

Udeo obrazovnog programa na nacionalnim televizijama

RTS2	15,86 %
Foks	2,55 %
B92	2,23 %
Košava/Hepi	2,14 %
RTS1	2,13 %
Avala	manje od 1 %
Pink	manje od 1 %

* Podaci AGBNilsen za prvih šest meseci 2010.

u dodaju da školska redakcija emituje nedeljno ukupno 16 sati programa.

Od školskog programa u narednom periodu u javnom servisu izdvajaju peti ciklus kviza Zdravo, Evropo, a od oktobra počinje premijerno emitovanje serija domaće proizvodnje, među kojima su Uzbuna - o bolestima zavisnosti, Matematika u srcu - o matematičkim talentima, i (Ne)obično o biljkama - o biljkama u Botaničkoj bašti u Beogradu.

Urednik filmskog i serijskog programa RTV B92 Aleksandar Kostić kaže da se na ovoj televiziji, iako nema zakonske obaveze, emituje dnevno od sat i po do tri sata obrazovni program, odnosno naučno-popularni. On dodaje da B92 ima kapaciteta da u narednom periodu uveća zastupljenost ove vrste programa i da mu da reprezentativniji status.

Dragan Nenadović, direktor programa televizije Foks, kaže da ova televizija kao komercijalna stanica na specifičan način emituje obrazovne sadržaje, tako što se kroz svoje dokumentarne programe bave i edukacijom.

- Ako govorimo o naučno-obrazovnom programu kakav pamtim od pre 20 godina, takav koncept u ovim vremenima mora da doživi određene promene i da se prilagodi novom sistemu obrazovanja i načinu života mladih. I takav program bi trebalo da bude prioritet pre svega javnog servisa - objašnjava Nenadović.

Svakako da vreme nije isto kao što je bilo pre dvadeset godina i više, pa tako mladi danas, umesto uz obrazovne programe, odrastaju uz scene nasilja na televizijama, lakoj zabavi i ne-kvalitetnim sadržajima. Postavlja se, ipak, pitanje ko je na koga po tom pitanju uticao - da li su TV emiteri uskladili program u skladu sa načinom života novijih generacija ili su na današnje vrednosti uticali imalno upravo programi na malim ekranima. ■

INTERVJU: Desanka Radunović, predsednica Nacionalnog prosvetnog saveta

Na završnom ispitu moraju biti nepoznati zadaci

Vesna Andrić

Iako je bilo predloga od strane članova Nacionalnog prosvetnog saveta da se na završnom ispitu uvede prag prolaznosti, te da stoga može i da se ne položi ovaj ispit, upravo u želji da se postepeno dođe do jednog ozbiljnog završnog ispita, većina članova Saveta nije podržala te radikalne promene. Ono od čega nismo želeli da odstupimo jeste da više ne sme da bude poznatih zadataka, jer to stimuliše bubanje, a ne učenje sa razumevanjem - ističe Desanka Radunović, predsednica Nacionalnog prosvetnog saveta.

• **Kako će izgledati završni ispit, prema predlogu koji je usvojen na poslednjoj sednici Nacionalnog prosvetnog saveta?**

- Mislimo da ovaj završni ispit treba da bude slično organizovan kao i dosadašnji kvalifikacioni ispit, bar u školskoj 2010/2011. godini. Polazni se maternji jezik i matematika, u matičnoj osnovnoj školi, popunjava se lista želja za upis u srednju školu za koju se boduje i uspeh u osnovnoj školi. Ono što mora da se promeni je odgovornost onih koji učestvuju u celom poslu organizacije ispita i pregledanja zadataka. Dosadašnja praksa tolerisanja mnogih nepravilnosti, provala testova i slično mora biti prekinuta, inače je ovaj ispit besmislen.

• **U predlogu programa završnog ispita se navodi da će zadaci na ispitu biti zasnovani na obrazovnim standardima. Šta to znači?**

- To znači da će svaki zadatak biti tako formulisan da se njim proverava da li je učenik stekao znanje i veštine koji su definisani određenim standardom i na određenom nivou postignuća. Možda se to najjasnije vidi iz samih primera zadataka, koji su objavljeni na sajtu Nacionalnog prosvetnog saveta.

• **Na sednici NPS-a je istaknuto da još nije počela obuka nastavnika za primenu obrazovnih standarda. Kada će po Vašem saznanju to biti urađeno?**

- Koliko znam, izvršene su pripreme i napravljen je plan obuke nastavnika, koja bi trebalo da počne da se realizuje sa početkom ove školske godine. Taj posao je u nadležnosti Ministarstva prosvete i Zavoda za vrednovanje kvaliteta obrazovanja i vaspitanja.

• **Pojasnite nam podatak da će se na završnom ispitu naći 50 odsto zadataka koji odgovaraju**

Učenje napamet određenog broja poznatih zadataka zaista nema nikakve svrhe i ispit koji će to proveravati nepotreban je i besmislen

osnovnom nivou postignuća, 30 odsto koji odgovaraju srednjem i 20 odsto naprednom nivou postignuća.

- Standardi za osnovni nivo postignuća su niski, što je i bila zamerka dela stručne javnosti. Međutim, kao neko ko je radio na izradi standarda iz matematike, moram da kažem da je to nivo postignuća koji prema testiranju dostiže oko 80 odsto učenika. Ne možemo biti zadovoljniji, ali nisam pristalica da u standarde ugradimo naše puste želje kako bi na papiru delovalo da nam je obrazovne odlično. Prihvatimo realnost i trudimo se da odgovarajućim promenama u obrazovanju postepeno povećavamo znanje naše dece. Znači, predlog NPS je da takvih elementarnih zadataka bude na završnom ispitu polovina. Time bi se većini učenika omogućilo da urade neke od zadataka. Druga polovina bi bili zadaci sa srednjeg i naprednog nivoa (postize ga prema testiranju oko 20 odsto učenika),

pa samim tim i puno nagadanja i proizvoljnih interpretacija. Ako se realizuju ove aktivnosti koje sam navela, ne mislim da će rezultati biti lošiji nego ranijih godina na završnom ispitu. U svakom slučaju, svi učenici će moći da se upišu u izabranu srednju školu, saglasno uspehu u osnovnoj školi i rezultatu koji su postigli na završnom ispitu, kao i do sada. U čemu je rizik? Da kao društvo postanemo svesni da postignuća naših učenika na kraju osnovne škole nisu dobra i da vrlo ozbiljno moramo da se pozabavimo reformom obrazovanja. Tu vrstu rizika NPS prihvata.

• **Da li se može dogoditi da NPS, ipak, odustane od ideje da zadaci budu u potpunosti nepoznati?**

- Mislim da ne, jer nije bilo ni jednog člana NPS koji je podržao ideju poznatih zadataka. Kao što sam rekla, bilo je kolega koji su smatrala da treba uvesti i minimalan broj osvojenih poena koji je potreban da bi se položio ispit. Oni koji ne pređu prag morali bi ponovo da ga polazu. Ovaj predlog za sada nije prihvaćen, ali je podržano da se u razvoju koncepta završnog ispita ide ka tome.

• **U predlogu završnog ispita se navodi da će na testu biti zadaci slični po tipu, sadržaju i načinu rešavanja onima iz zbirki. Da li to znači snižavanje kriterijuma?**

- To ne znači snižavanje kriterijuma. Bolje je da učenik samostalno, sa razumevanjem uradi prostiji zadatak, nego da komplikovani zadatak tačno reprodukuje kao pesmicu, a da pojma nema šta je radio. U prvom slučaju on se može u daljem školovanju naučiti da razume i rešava i komplikovanije probleme, a u drugom slučaju sve će zaboraviti kada položi ispit. Zadaci u zbirki služe da ukažu i učeniku i nastavniku na koji način se mogu proveriti postignuća o kojima se govori u određenom standardu. ■

• **Plašite li se da će zbog naglog prelaza učenici postići loše rezultate i jeste li spremni da kao NPS prihvatite taj rizik?**

- Mislimo da prelaz uopšte nije nagao. Sve ostaje kao i do sada na kvalifikacionom ispitu, osim bubanja napamet zadataka i prepisivanja. Neophodno je u toku ove školske godine intenzivno raditi na obuci i učenika i nastavnika u primeni standarda postignuća, posebno

Umesto bubanja učenje sa razumevanjem: Desanka Radunović

Umesto bubanja učenje sa razumevanjem: Desanka Radunović

Pod znakom pitanja

• **Da li će biti prihvaćen predlog programa NPS-a i da li su moguće izmene?**

- Ne znam, jer u zakonu stoji da NPS utvrđuje predlog programa završnog ispita, što mi nije baš najjasnije šta znači: da li ministar ima pravo da menja predlog NPS ili ne? Stoga moji odgovori daju mišljenje NPS, što možda ne mora da znači da će tako i biti.

Umesto bubanja učenje sa razumevanjem: Desanka Radunović

• **Da li se može dogoditi da NPS, ipak, odustane od ideje da zadaci budu u potpunosti nepoznati?**

- Mislim da ne, jer nije bilo ni jednog člana NPS koji je podržao ideju poznatih zadataka. Kao što sam rekla, bilo je kolega koji su smatrala da treba uvesti i minimalan broj osvojenih poena koji je potreban da bi se položio ispit. Oni koji ne pređu prag morali bi ponovo da ga polazu. Ovaj predlog za sada nije prihvaćen, ali je podržano da se u razvoju koncepta završnog ispita ide ka tome.

• **U predlogu završnog ispita se navodi da će na testu biti zadaci slični po tipu, sadržaju i načinu rešavanja onima iz zbirki. Da li to znači snižavanje kriterijuma?**

- To ne znači snižavanje kriterijuma. Bolje je da učenik samostalno, sa razumevanjem uradi prostiji zadatak, nego da komplikovani zadatak tačno reprodukuje kao pesmicu, a da pojma nema šta je radio. U prvom slučaju on se može u daljem školovanju naučiti da razume i rešava i komplikovanije probleme, a u drugom slučaju sve će zaboraviti kada položi ispit. Zadaci u zbirki služe da ukažu i učeniku i nastavniku na koji način se mogu proveriti postignuća o kojima se govori u određenom standardu. ■

Prioritet je da što veći broj dece bude obuhvaćen pripremnim predškolskim programom

- Započeo je rad na veoma važnom TEMPUS projektu, koji se odnosi na uspostavljanje master studija iz obrazovne politike u Srbiji. Taj projekat radimo u saradnji sa Slovenijom, Danskom, Belgijom i Crnom Gorom. Reč je o programu koji može da odgovori na potrebe državnih službenika, novinara, rukovodioca obrazovnih institucija, ali i svih koji se bave obrazovno-političkim analitikom. Krajem godine program će biti predat na akreditaciju, a master studije će biti organizovane na univerzitetima u Beogradu, Novom Sadu i Kragujevcu. Očekujemo i TEMPUS program koji se odnosi na uspostavljanje master programa za nastavničku profesiju u koji će biti uključeni svi državni univerziteti - kaže Kovač-Cerović.

R. D.

КРЕАТИВНИ ЦЕНТАР издавач године у Србији

Свим основним школама и предшколским установама у Србији желимо успешну нову школску 2010/2011. годину. Верујемо да ће вам наша издања, као и ранијих година, помоћи у раду с децом и очекујемо да ћемо наставити сарадњу и продубити је у наступајућој години.

Школе и предшколске установе које то још нису учиниле могу наручити уџбенике и друга издања директно на **КРЕАТИВНИ ЦЕНТАР**, Градиштанска 8, 11000 Београд или путем мејла на prodaja@kreativnicentar.rs или на телефон (011) 3820 464, 3820 483

КРЕАТИВНИ ЦЕНТАР
ИЗДАВАЧ ГОДИНЕ 2009

Свим родитељима деце која похађају основну школу или предшколски програм у предшколским установама у Србији желимо успешну нову школску 2010/2011. годину.

Наше уџбенике и друга издања можете наћи у следећим књижарима:

у Београду
- СТУДЕНТСКИ ТРГ, Студентски трг 6
- НАУЧНА КЊИГА, Грачаничка 18
- СТУБОВИ КУЛТУРЕ, Трг Републике 5
- UNESKO TRADE, Влајковићева 11
- БИГЗ ШКОЛСТВО, Косовска 37
- БИГЗ ШКОЛСТВО, Пожешка 136

у Новом Саду
- СОЛАРИС, Сутјеска 2а
- ГЕРА, Сутјеска 2
- МАЛА ВЕЛИКА КЊИГА, Игњата Павласа 4

у Земулу
- МУЛТИМЕДИЈА-СЕМЛИН АРТ, Господска 1

у Суботици
- ДАНИЛО КИШ, 10. октобра 2
у Нишу
- ЛУТКАРСКО ПОЗОРИШТЕ, Булевар др Зорана Ђинђића 7

у Крагујевцу
- КЛУБ КУЛТУРЕ, Краља Петра Првог 34

у Шапцу
- ЊЕГОШ, Масаријева 58

у Сомбору
- ЛИЛАС, Венац Радомира Путника 26

у Врању
- ДЕКОС - ДЕ, Симе Погачаревића 18

или наручити директно на **КРЕАТИВНИ ЦЕНТАР**, Градиштанска 8, 11000 Београд, путем наше Интернет презентације www.kreativnicentar.rs или на телефон (011) 3820 464, 3820 483

Novine u profesionalnom razvoju zaposlenih u obrazovanju

Još pet centara za stručno usavršavanje

Profesionalni razvoj zaposlenih u obrazovanju je jedan od prioriteta u radu Ministarstva prosvete, tako da ćemo se i u narednom periodu baviti unapređivanjem nastavnih kompetencija, odnosno znanja i vještina, jer je to glavni faktor kvaliteta celokupnog obrazovanja. Taj kvalitet se ne može postići samo finansiranjem, brojem učenika, različitim vrstama tabli ili bilo kakvim infrastrukturnim elementima - ukazuje Tinde Kovač-Cerović, državna sekretarka u Ministarstvu prosvete.

Ona naglašava da je Ministarstvo prosvete još prošle jeseni odredilo prioritete oblasti za stručno usavršavanje nastavnika za trogodišnji period, a ti prioriteti se odnose na inkluziju, prava deteta, rad sa marginalizovanim grupama, rad sa decom nacionalnih manjina, poboljšani metodički i didaktički rad, prevenciju nasilja i komunikacijske veštine.

- Analizirali smo katalog stručnog usavršavanja i videli da ima puno seminara iz tih oblasti. Nadamo se da će se nastavnici opredeljavati za seminare, a ne samo za one iz svojih predmetnih oblasti. Jedan od ključnih problema našeg obrazovnog sistema je što predmetni nastavnici gledaju samo svoj predmet, ali ne kako deca uče, te će u tom smislu biti napravljen pomak. U formalnom smislu ostaće obaveza da nastavnici mora-

ju da prikupe najmanje 100 sati programa u periodu od pet godina. Smatram da je taj zahtev izbalansiran. On jeste niži nego u Evropi, ali sasvim primeren za naše ekonomske prilike - precizira Kovač-Cerović.

Prioritetne oblasti za stručno usavršavanje nastavnika odnose se na inkluziju, prava deteta, rad sa marginalizovanim grupama, rad sa decom nacionalnih manjina, poboljšani metodički i didaktički rad, prevenciju nasilja i komunikacijske veštine

Kako bi pristup programima stručnog usavršavanja bio olakšan, Ministarstvo prosvete će do kraja septembra otvoriti još pet regionalnih centara za stručno usavršavanje i to u Smederevu, Kruševcu, Leskovcu, Kikindi i Šapcu.

Sredstva za otvaranje ovih centara je donirala Švajcarska agencija za razvoj i saradnju. Kovač-Cerović podseća da tri centra za stručno usavršavanje već uspešno rade u Užicu, Čačku i Nišu i da

Finansije neće biti dominantan problem: Tinde Kovač-Cerović

je cilj ovog decentralizovanog sistema stručnog usavršavanja da nastavnici dobiju institucionalnu podršku i pravovremene informacije o programima i seminarima koji se održavaju.

Kovač-Cerović podseća da je Zakon o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja propisao obavezu da nastavnici imaju najmanje 36 kredita u svom osnovnom obrazovanju ili na master studijama, koji su usmereni na sticanje nastavnih kompetencija za rad u nastavi.

Napravljen je i nov model pripravnštva, a Ministarstvo prosvete uskoro počinje obuku mentora, koji će, kako naglašava naša sagovornica, istinski pomoći pripravnici da steknu potrebne veštine, da bi držali nastavu na kvalitetan način.

Na pitanje da li će Ministarstvo prosvete ubuduće kontrolisati jesu li nastavnici tokom pet godina stekli najmanje 100 sati programa stručnog usavršavanja, naša sagovornica kaže da će se time baviti školske uprave. Ona podseća na odredbu Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja da se licenca može suspendovati nastavniku koji ne ispuni pomenutu obavezu.

- Mislim da je svakome jasno da je obaveza i nastavnika, kao i bilo kojih drugih stručnjaka, da se stručno usavršavaju. Koliko je meni poznato, mnogi nastavnici su rado odlazili na seminare, većih problema je bilo u vezi sa izborom seminara, jer su različitog kvaliteta i cena. Ponekad su nastavnici otišli na neki seminar jer je bio jeftiniji od drugog i tu je potrebna podrška. Bilo je problema jer siromašnije opštine nisu mogle da izdvoje dovoljno sredstava, ali i pored toga imamo primere da su nastavnici sami plaćali seminare - kaže Kovač-Cerović.

Ona procenjuje da u narednom periodu finansiranje stručnog usavršavanja neće biti dominantan problem jer je zbog pomene situacije u lokalnim samupravama i ekonomske krize, Ministarstvo prosvete značajna sredstva iz različitih donacija usmerilo za ovu namenu. Jedan deo se

finansira iz DILS projekta, ali i kroz različite evropske projekte, kako bi se omogućilo izbalansiran pristup stručnom usavršavanju.

Značajna novina je i to što su, posle mnogo godina, u predlogu republičkog budžeta za narednu godinu planirana sredstva za napredovanje nastavnika u zvanja. Kovač-Cerović najavljuje da će i Pravilnik o napredovanju u zvanja biti unapređen i da je taj posao u toku, ali da će biti zadržana četiri zvanja.

Promene se, kako dodaje, očekuju i kada je reč o Katalogu programa stručnog usavršavanja, jer kada se bude regulisalo pitanje nastavnih kompetencija, postojeće mnogo lakša i bolja osnova da se programi stručnog usavršavanja drugačije klasifikuju.

Promene se očekuju i kada je reč o Katalogu programa stručnog usavršavanja, jer kada se bude regulisalo pitanje nastavnih kompetencija, postojeće mnogo lakša i bolja osnova da se programi stručnog usavršavanja drugačije klasifikuju

- To će ujedno biti i prilika da svaki nastavnik sam planira ono što mu je potrebno da bi stekao odgovarajuće kompetencije. Očekujemo da tokom jeseni budu završeni standardi za nastavničke kompetencije. Razmišljamo i da pored tradicionalnog „seminarskog“ tipa stručnog usavršavanja uključimo i neke modernije modele. Nije teško smisliti šta bi to sve moglo biti, ali je teže pronaći način bi se oni verifikovali i proveravali. Jer, treba imati na umu da je reč o 100.000 nastavnika i da je potrebno napraviti funkcionalan sistem - ukazuje Kovač-Cerović.

V. A.

Šta je pokazalo istraživanje o idolima i uzorima među srednjoškolcima u Srbiji

Ugledaju se na majke i estradu

Najvećem broju srednjoškolaca u Srbiji uzor su majke, a skoro polovina učenika ima idole među javnim ličnostima, najčešće iz sveta estrade. Na top listi pet najpopularnijih javnih ličnosti su Anđelina Džoli, Svetlana Ražnatović, Ana Ivanović, Novak Đoković i Vlade Divac. Tu su i Ronaldinjo, Isidora Bjelica, Džesika Alba, Tjeri Anri, Ronaldo, Rijana, ali i Zoran Đinđić, Viktorija Bekam, Zdravko Čolić, Bred Pit...

Ovo su neki od rezultata istraživanja „Ispitivanje uzora i idola srednjoškolaca u Srbiji“, autorki Ivane Stepanović, Dragice Pavlović-Babić i Zore Krnjaić, sa Instituta za psihologiju Filozofskog fakulteta u Beogradu, u kome je učestvovalo 2.426 učenika iz 26 srednjih škola u Srbiji.

- Najčešći uzori naših srednjoškolaca jesu roditelji. Iako bi se ovaj podatak mogao smatrati iznenađujućim, pošto je reč o adolescentima. Treba istaći da to što se adolescenti odvajaju od roditeljskih figura ne znači prekid veze sa njima, već pre povećanje broja osoba na koje se ugledaju, bilo iz neposrednog okruženja ili iz javne sfere - kaže Dragica Pavlović-Babić, jedna od autorki istraživanja.

Od ukupnog broja učenika koji kažu da imaju uzore, 30 odsto navodi majku, 26,6 odsto ispitanika oca, 16 odsto ističe da su to roditelji, osam odsto kao uzora vidi rođenu sestru, a 4,7 rođenog brata. Samo 2,5 odsto srednjoškolaca kao uzore navodi nastavnike.

- Majke su uzori zbog dobrote, plemenitosti i podrške koju pružaju. Očevi su važni jer

Mediji kao izvor idola

- Poređenje sa domaćim istraživanjima pokazuje da je zastupljenost kategorije estrada porasla za oko 15 odsto. Dosta nalaza iz istraživanja o mladima ukazuje da su oni okrenuti ka svetu zabave te se može pretpostaviti da je realan rastuć trend popularnosti estradnih ličnosti. Čini se da je popularnost sportista u dobroj meri rezultat uspeha domaćih tenisera, koji je izuzetno medijski praćen, što takođe ukazuje na značaj medija kao izvora idola - kaže Dragica Pavlović-Babić, jedna od autorki istraživanja.

Razlike

Devojke češće od mladića navode idole sa estrade, a mladići češće sportiste i političare. Učenici iz srednje Srbije navode idole iz oblasti estrade, dok učenici iz severne Srbije to čine ređe. Sportiste češće navode učenici iz severne Srbije, a ređe učenici iz srednje Srbije i Beograda. Uzore među političarima češće navode učenici iz južne Srbije i Beograda, a ređe učenici iz srednje Srbije.

obežbeđuju egzistenciju. Braća i sestre su po godinama bliski adolescentima, a uspešli su da okončaju školu, nađu posao i osamostale se. Među roditeljima uzori su oni koji su bliski adolescentima i uspešli su da ostvare svoje ambicije. Najviše učenika nastavnike vidi kao uzore zbog visokog obrazovanja i veštine da prenese znanje. Interesantno je oko jedan odsto učenika navodi sebe kao uzor. Oni ističu svoju

REFORMA: Novi nastavni planovi za gimnazije od školske 2011-2012. godine

Dva smera i izborni predmeti

Predlog novog nastavnog plana i programa za gimnazije, na kome trenutno radi komisija u Zavodu za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja, trebalo bi da bude završen najkasnije do februara iduće godine i potom upućen na usvajanje Nacionalnom prosvetnom savetu. Primenatog plana počće od školske 2011-2012. godine, odnosno kada prva generacija koja je učila po reformisanim nastavnim planovima izade iz osnovne škole.

Prema rečima Bogoljuba Lazarevića, pomoćnika ministra prosvete za srednje obrazovanje i vaspitanje, ideja je da koncept gimnazijskog obrazovanja bude usmeren na dva koloseka - ka društvenim i ka prirodnim naukama. Prvi razred bi bio isti za sve učenike, a od druge ili najverovatnije od treće godine sledi usmerenje ka prirodnim ili društvenim naukama, i to tako što će se daci iz korpusa izbornih predmeta opredeljavati za one koji ih usmeravaju ka određenim fakultetima.

Stručno obrazovanje

- Kada je reč o srednjem stručnom obrazovanju, planiramo da i ostale ogledale polako prevodimo u redovni obrazovni sistem, a oni profili koji nisu u ogledu, imaću inovirane programe od 2011. godine. Činjenica je da neke profile treba ukinuti jer nisu potrebni tržištu rada, ali će delovi sadržaja tih profila biti inkorporirani u druge obrazovne profile. Zahtevi poslodavaca su takvi da u jednom profilu bude sadržano što više kompetencija - ukazuje Bogoljub Lazarević, pomoćnik ministra za srednje obrazovanje.

- To neće biti novi, već postojeći predmeti, ali sa određenim sadržajima koji će biti vezani za neko usmerenje (moguće je da će biti i novih predmeta, odnosno sadržaja). U ovom trenutku ne bih licitirao sa brojem izbornih predmeta, jer sistem izbornih predmeta poskupljuje obrazovanje, a sa obzirom na to da se radi o manjim grupama i jer to zahteva zapošljavanje novih kadrova. Moramo uraditi ozbiljnu finansijsku analizu, pre nego što donesemo odluku. Mislim da će taj sistem biti koncipiran tako da učenicima izademo u susret kada su u pitanju njihove želje ka budućim akademskim studijama - kaže Lazarević.

Generacija koja će naredne godine upisati gimnazije će biti prva koju 2014-2015. očekuje opšta matura na kraju četvorogodišnjeg školovanja, a ta matura će na jednom broju fakulteta zaameniti prijemni ispit. Lazarević ističe da će prijemni ispiti u dosadašnjoj formi najverovatnije ostati na nekim specifičnim fakultetima, gde se proveravaju određene veštine ili nadarenost, neophodne za nastavak akademskih studija.

- Tri četvrtine učenika sada upisuju srednje stručne škole, a dodatni izazov će biti da i njima omogućimo da, osim stručne, polažu i opštu maturu, ukoliko žele da nastave akademsku studiju. Postoje različiti modeli. U Sloveniji, recimo, svim učenicima u stručnim školama u četvrtoj godini je omogućeno da pohađaju kurs koji im praktično obezbeđuje pripremu za opštu maturu - ističe Lazarević.

Naš sagovornik ocenjuje da su učenici u ovakvom sistemu gimnazijskog obrazovanja preopterećeni, ne samo brojem predmeta, već i zbog toga što se u nastavnim programima nalaze sadržaji koji bi mogli da budu drugačije prekom-

jedinstvenost i potrebu da sami sebe oblikuju umesto da se ugledaju na druge - ukazuje Pavlović-Babić.

Istraživanje je, kako dodaje, pokazalo i da su estradne ličnosti daleko najpopularnije među srednjoškolcima, jer više od polovine onih koji imaju idole navode osobe iz ove oblasti. Sledje sportisti koji su idoli za trećinu učenika, a ovo je jedina kategorija u kojoj su domaći ličnosti brojnije u odnosu na strane.

Pavlović-Babić kaže da se učenici dive idolima, pre svega, zbog uspeha u profesiji kojom se bave (dobar fudbaler, odlična pevačica). Potom slede razlozi vezani za slavu i bogatstvo, što je u skladu sa činjenicom da su najčešće navodeni idoli iz sveta estrade i sporta koje prate novac i publicitet u medijima. Treći po zastupljenosti, ali znatno ređi, su razlozi vezani za fizički izgled idola, što odražava zaokupljenost adolescenata fizičkim izgledom.

- Izražena dominacija osoba sa estrade indirektno govori o uticaju medija na mlade, kao izvora simboličkih modela. O tome svedoče i podaci koji se odnose na najzastupljenije razloge navođenja idola, pošto je drugi od njih

vezan za slavu i bogatstvo, a treći za fizički izgled, što su stalne teme u medijima. Uticaj medija direktno se vidi kroz pojavu nove potkategorije u okviru kategorije estrade - TV lica - ukazuje Dragica Pavlović-Babić.

Prema njenim rečima, razlozi zbog kojih se srednjoškolci ugledaju na osobe iz okruženja ukazuju na prisustvo pozitivnih vrednosti - humanost, vrednoća, osamostalivanje, ambicija. Okretanje svetu estrade i zabave je, kako kaže, trend koji su konstatovali i drugi istraživači, koji su se bavili ovom vrstom istraživanja, interpretirajući ga kao neki vid bega od realnosti.

- Ne treba, međutim, zanemariti podatak o neznatnom prisustvu idola iz sfere elitne kulture i o retkom pojavljivanju nastavnika kao uzora. To ukazuje na neuspeh škole da poseduje i u izgrađivanju vrednosti koje se smatraju ključnim agensom socijalizacije. Istovremeno, upućuje na neophodnost sistematskog planiranja rada na afirmisanju vrednosti koje se odnose na sticanje znanja i promovisanje ličnosti iz sveta nauke i kulture - zaključuje Pavlović-Babić. V. A.

Prijemni ispiti u dosadašnjoj formi najverovatnije će ostati na nekim specifičnim fakultetima, gde se proveravaju određene veštine ili nadarenost, neophodni za nastavak akademskih studija

a premalo dece. Problem našeg sistema obrazovanja je u tome što je suviše klasičan i rigidan kada je u pitanju savladavanje nastavnih sadržaja, a nedovoljno fleksibilan za zahteve i potrebe učenika. U toku je izrada predloga mreže škola u Srbiji, ali verovatno ne možemo postići velike uspehe u prostoru da bismo gimnazijama omogućili da rade u jednoj smeni. Uostalom, to nije pitanje samo gimnazija, već svih škola - ističe Lazarević. On kaže da nije siguran da li će kvalitetni ispiti na kraju osnovne škole obezbediti da kvalitetniji daci uđu u gimnazije, ali smatra da će se to desiti kada se povećava interesovanje učenika za upis u ove škole. To će se postići uvođenjem opšte mature na kraju gimnazijskog školovanja.

- Dosta je urađeno na reformi srednjih stručnih škola, ali je činjenica da u ovakvom ekonomskom trenutku ne možemo omogućiti većini učenika da se nakon završetka školovanja odmah zaposle. Jedan od izlaza je u opštem obrazovanju. Istraživanje u osam najvećih svetskih kompanija je pokazalo da čelni ljudi tih kompanija vide opšte jezičke i matematičke kompetencije kao najvažnije i poželjne za svakog zaposlenog. Sa njima se lakše prilagođavaju na nove situacije nego oni koji su usmereni ka određenom zanimanju - ukazuje Lazarević.

Ministarstvo prosvete planira da u budućnosti otvara sve veći broj gimnazijskih odeljenja po Srbiji, kako bi bila dostupna što većem broju dece i da bi se obuhvat učenika, sa sadašnjih 24 odsto, povećao na 35 procenata. V. Stamenić

6 MESECI ZA PO 1 DIN ZA SVE ODLIKAŠE INTERNET OSVEŽENJE

SPECIJALNA ADSL PONUDA ZA SVE DAKE!

Prva 4 meseca za po 1 dinar, a za sve ODLIKAŠE prvih 6 meseci za po 1 dinar. Poseti najbližu poslovnicu Telekom Srbija i ponesi sa sobom dačku knjižicu. Za maloletne učenike zahtev podnose roditelji. Ponuda važi do 30. septembra!

Cene su bez PDV-a. Ugovor se zaključuje na 12 meseci.

Život pun doživljaja!

powered by **Telekom Srbija**

open ADSL

OBRAZOVANJE ZA SVE: Borislava Maksimović, koordinatorka za inkluzivno obrazovanje u Ministarstvu prosvete

Svakom detetu treba pružiti što

Čili inkluzivnog obrazovanja je da svako dete bude u školi i da tokom školovanja dobije obrazovanje koje će ga opremiti za, što je moguće veći stepen samostalnosti i uključivosti u život zajednice. Možemo da kažemo da je inkluzivno obrazovanje, zapravo, kvalitetno obrazovanje za sve i u tom smislu, ne predstavlja revolucionarnu promenu, već samo usmerava pažnju nastavnika i škole kao institucije na dete, njegove potrebe i stvaranje podsticajnog okruženja za učenje - ističe Borislava Maksimović, koordinatorka za inkluzivno obrazovanje u Ministarstvu prosvete DILS projekat.

Ona kaže da su mnogi nastavnici, a pre svega, učitelji i do sada radili tako da su prihvatili svako dete u svom odeljenju i podsticali njegovo učenje, razvoj socijalnih veština, samostalnosti, komunikacije. Sada se, navodi Maksimovićeva, ono što je bila pojedinačna dobra praksa, širi na ceo obrazovni sistem.

● **Kako ispuniti tehničke i arhitektonske uslove neophodne da škola primi decu sa invaliditetom?**

- Ministarstvo prosvete ulaže značajna sredstva kroz različite projekte, pre svega, IPA

Važno je da se inkluzija prihvati kao vrednost i kao pravo deteta na kvalitetno obrazovanje i omogućiti razvijanje individualnog obrazovnog plana za svako dete u skladu s njegovim potrebama

projekte i DILS projekat iz zajma Svetske banke, da se obezbedi određena količina asistivne tehnologije za škole i učeničke. Oko dva miliona evra biće uloženo u nabavku interaktivnih tabli, kvalitetnih fotokopir aparata, Brajevog štampača i druge opreme koja je potrebna konkretnim školama. Za uklanjanje arhitektonskih barijera brinu lokalne vlasti, tako da sve veći broj škola rešava ovaj problem na adekvatan način.

Očekuju se i donacije od javnih preduzeća i iz privatnog sektora za poboljšanje uslova za pristup deci sa invaliditetom.

● **Novina je i izrada obrazovnog plana. Za koju decu se izrađuje individualni obrazovni plan (IOP). Ko daje saglasnost za izradu tog plana?**

- Izradi individualnog obrazovnog plana prethodi individualizacija nastave i učenja koja nije propraćena pisanim dokumentom i najčešće je primenjuje sam nastavnik, poznavajući dete, odnosno, učenika. Ukoliko individualizacija ne daje rezultate, tim za pružanje dodatne podrške učenicima izrađuje pisani dokument - individualni obrazovni plan,

u kome se definišu ciljevi koje će dete ostvariti u određenom periodu, način podučavanja, način obogaćivanja nastave, aktivnosti deteta, specifični zadaci koje će raditi, kao i eventualna prilagodavanja obrazovnih ishoda. Saglasnost za izradu IOP-a daje roditelj, odnosno, staratelj deteta. On je i član tima za pružanje dodatne podrške i učestvuje u izradi tog plana. Na nivou škole, pedagoški kolegijum donosi IOP, na predlog stručnog tima za inkluzivno obrazovanje, školskog tima koji vodi politiku škole u ovoj oblasti.

Evropska iskustva

● **Kakva su iskustva evropskih zemalja kada je reč o inkluzivnom obrazovanju?**

- U razvijenim evropskim zemljama postoji dobro ustanovljena praksa inkluzivnog obrazovanja. U većini se neguje fleksibilnija organizacija rada, uključujući deteta u redovnu školu, s tim da povremeno odlazi u manju grupu sa kojom radi drugi nastavnik, ostvaruje se kvalitetna saradnja sa roditeljima. Razvijaju se programi i projekti podrške deci imigranata za prevladavanje jezičkih barijera i bolju integraciju kroz proces obrazovanja i afirmaciju kroz školski uspeh. U većem broju zemalja radi pomoćni nastavnik koji neko vreme provodi sa detetom pružajući mu dodatnu podršku u učenju. Većina evropskih zemalja ima specijalne škole i specijalna odeljenja, u kojima se radi na tome da se deca pripreme za prelazak u redovan sistem ili da im se omogući sticanje kvalifikacije.

postignuća, interesovanja, motivacija za učenje, koje socijalne veštine ima, kako se ponaša prema drugima i najčešće je primenjuje sam nastavnik, poznavajući dete, odnosno, učenika. Ukoliko individualizacija ne daje rezultate, tim za pružanje dodatne podrške učenicima izrađuje pisani dokument - individualni obrazovni plan,

i napredovanje. Na osnovu opisa navedenih karakteristika deteta, navode se njegove jake strane i interesovanja, kao i potrebe za podrškom.

● **Da li se inkluzivno obrazovanje i individualni obrazovni plan uvode samo u prvi razred osnovne škole ili se ono odnosi i na starije razrede?**

- U ovom trenutku, u centru pažnje će biti učenici prvog razreda, jer je važno da se što ranije pruži adekvatna podrška detetu, prilagode sadržaji, način rada, pruži podrška nastavnika i vršnjaka, ako je potrebno, prilagode i standardi obrazovnih postignuća i time stvore uslovi za napredovanje deteta u učenju i, socijalizaciji. Ministarstvo prosvete je donošem novog Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja obezbedilo zakonski osnov za korišćenje individualnog obrazovnog plana kao moćnog sredstva za realizaciju inkluzije u praksi naših škola. Cilj je da cela škola kao institucija, svi zaposleni, a posebno, rukovodstvo škole, razumeju važnost prilagodavanja detetu i njegovim potrebama, i timski radeći, pruže što bolje uslove svakom detetu za učenje. Otuda je važno da se inkluzija prihvati kao vrednost i kao pravo deteta na kvalitetno obrazovanje i omogućiti individualizaciju i razvijanje individualnog obrazovnog plana za svako dete u skladu sa njegovim potrebama tokom celokupnog školovanja.

● **Da li će se za svu romsku decu pripremati individualni obrazovni plan?**

- Nema nikakvog razloga da se izrada IOP-a vezuje za određenu kategoriju dece, pa se ne može generalno tvrditi da se IOP donosi za svu decu sa određenom činlorn smetnjom, za svako dete sa invaliditetom ili za svu romsku decu. Roditelji, nastavnik, odnosno, nastavnici i stručni saradnici će na osnovu praćenja napredovanja deteta, doneti odluku da li se radi IOP ili ne. Dobrobit deteta treba da bude jedini kriterijum. Ako se proceni da će jednom romskom detetu koje iz određenih razloga, a pre svega, nedovoljno podsticajne sredine za učenje, može pomoći kroz određeno prilagodavanje i obogaćivanje sadržaja i obrazovnih ishoda, treba za njega uraditi IOP. Na osnovu praćenja napredovanja, IOP može

da bude ukinut i da se posle određenih rezultata obrazovanje deteta odvija bez IOP-a, ali i dalje, kada je to potrebno, uz odgovarajuću individualizaciju pristupa. Ukoliko IOP podrazumeva i prilagodavanje i promenu interesorne komisije.

● **Kako možemo pomoći i osposobiti roditelje za rad sa ovom decom kod kuće i u slobodno vreme? Kakve im sugestije davati?**

- Saveti roditeljima i celoj porodici treba da budu individualni, osetljivi na konkretne potrebe

bolje uslove za učenje

Škola treba da uvaži roditelje kao partnere: Borislava Maksimović

da bude ukinut i da se posle određenih rezultata obrazovanje deteta odvija bez IOP-a, ali i dalje, kada je to potrebno, uz odgovarajuću individualizaciju pristupa. Ukoliko IOP podrazumeva i prilagodavanje i promenu interesorne komisije.

● **Kako možemo pomoći i osposobiti roditelje za rad sa ovom decom kod kuće i u slobodno vreme? Kakve im sugestije davati?**

- Saveti roditeljima i celoj porodici treba da budu individualni, osetljivi na konkretne potrebe

i interesovanja deteta i često specifične potrebe same porodice. Generalno, roditeljima treba sugerisati da budu istrajni, strpljivi i podržavajući, da prate dete i njegove potrebe, da saraduju sa nastavnicima, traže sve informacije i uvažavaju savete stručnjaka. S druge strane, škola treba roditelje da uvaži kao važan izvor informacija i kao partnera u pružanju podrške detetu.

● **Ko će pružiti stručnu pomoć školama koje nemaju stručne saradnike? Kako će se pružati konkretna podrška stručnom timu za inkluzivno obrazovanje škole?**

Bez ukidanja specijalnih škola

● **Da li će biti ukinute specijalne škole?**

- Specijalne škole neće biti ukinute. One će raditi na još većoj uključivosti dece u obrazovanje i ostvarivaće svoju obrazovnu ulogu sa decom koja imaju teže smetnje u razvoju i iz tih razloga ne mogu da budu uključena u redovne škole. Neke od specijalnih škola će pre- rasti i škole koje obrazuju decu sa različitim smetnjama, a druge će se razvijati kao škole specijalizovane za obrazovanje dece sa određenom vrstom smetnje u razvoju. Od septembra započinju pilot programi u 20 ustanova ovog tipa.

- Ministarstvo prosvete je organizovalo dvodnevne obuke na temu „Inkluzivno obrazovanje i individualni obrazovni plan“ za sve stručne timove osnovnih škola u Srbiji u periodu od maja do avgusta 2010. U oko 220 grupa obučeno je oko 7.500 prosvetnih radnika, među kojima su i direktori i stručni saradnici. Ukoliko neka škola nema stručnog saradnika, ima obučene učitelje i nastavnike, a odgovore na specifična stručna pitanja može da potraži od stručnih saradnika susedne škole, zatim od koordinatora za inkluzivno obrazovanje iz nadležne školske uprave, od stručnog tima Ministarstva prosvete, drugih škola koje imaju iskustva u ovoj oblasti. Do 1. septembra na sajtu Ministarstva prosvete, svi zainteresovani će moći da pronađu kontakte stručnjaka uključenih u mrežu podrške za inkluzivno obrazovanje. Takođe, mogu pronaći i odgovore na najčešće postavljena pitanja o inkluzivnom obrazovanju.

R. D.

СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

ПРОСВЕТНИ ГЛАСНИК

„Просветни гласник“ је посебно издање „Службеног гласника РС“ у коме се објављују прописи који уређују област образовања и васпитања у основним, средњим и специјалним школама као и акти који регулишу рад наставног особља. „Просветни гласник“, такође, објављује наставне планове и програме.

ГОДИШЊА ПРЕТПЛАТА

НА ШТАМПАНО ИЗДАЊЕ ИЗНОСИ 12.500,00 ДИН.

АКО ЈЕ ВАШ ИЗБОР ИНТЕРНЕТ ПРЕТПЛАТИТЕ СЕ НА ЕЛЕКТРОНСКО ИЗДАЊЕ ПО ЦЕНИ ОД 11.000,00 ДИН.

Информације на телефон 011/ 30 60 359 или на е-mail: pretplata@slglasnik.com

НАРУЧЕНИЦА ЗА „ПРОСВЕТНИ ГЛАСНИК“

Име и презиме, ЈМБГ (назив фирме)

адреса, телефон, е-mail

текући рачун, ПИБ

назив, количина

Нарученицу послати на адресу: ЈП Службени гласник, 11000 Београд, Јована Ристића 1, факс: 011/ 30-60-571, тел.: 011/30-60-359, е-mail: pretplata@slglasnik.com. Поштарина и ПДВ урачунати у цену.

СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК

УЏБЕНИЦИ ЗА ОСНОВНУ И СРЕДЊУ ШКОЛУ ЗАВОДА ЗА УЏБЕНИКЕ У ГЛАСНИКОВИМ КЊИЖАРАМА

У изузетној понуди – преко 5.000 књига, 250 образаца, најквалитетнији канцеларијски материјал и школски прибор – од сада можете наћи и уџбенике за основну и средњу школу Завода за уџбенике. Уџбенике за основну и средњу школу можете наручити у Гласниковим књижарама и преко Службе продаје.

Београд
Кнеза Милоша 16, 011/ 26-42-872
Макензијева 26, 011/ 30-85-355
Војводе Степе 68, 011/ 30-95-174
Булевар деспота Стефана 1а, 011/ 30-31-903
Булевар Михајла Пупина 14, 011/ 30-17-878
Цара Душана 7, 011/ 30-31-410
Змај Јовина 21, Земун, 011/ 37-30-466

Нови Сад
Јеврејска 13, 021/ 66-22-609

Крагујевац
Бранка Радичевића 206, 034/ 50-17-41

Ужице
Димитрија Туцовића 167, 031/ 50-03-07

Чачак
Жупана Страцимира б. б., 032/ 34-66-79

Лесковац
Булевар ослобођења 101, 016/ 214-298

Тел.: 011/ 30-60-578, 36-444-52
е-mail: prodaja@slglasnik.com
WWW.SLGLASNIK.COM

Čujemo se posle škole

Mobilni telefoni za 1 dinar uz paket Kontrola troškova

LG GM205

Sony Ericsson J105 Naite

LG GS105

mt:s

mt:s Kontrola troškova

Tvoj mesečni račun će biti 500* dinara, za šta dobijaš 1000 dinara kredita!

Ako si učenik osnovne ili srednje škole, mt:s ima iznenađenje za tebe. Uz paket Kontrola troškova nudimo ti mobilni telefon za samo 1 dinar:

LG GS105 - sa ugovornom obavezom od 6 meseci.
LG GM205 - sa ugovornom obavezom od 24 meseca.
SE J105 Naite - sa ugovornom obavezom od 24 meseca. Samo uz ovaj model dobijate i 1GB podataka koji možete iskoristiti do 31.10.2010.

Za maloletna lica ugovor potpisuje roditelj ili staratelj. Akcija traje dok imamo telefona, a najkasnije do 31.10.2010.
*cena bez PUMT-a

imate prijatelje!

Korisnički servis 064/789
www.mts.telekom.rs
Telekom Srbija

ЗАПАМТИТЕ да је за разградњу појединих врста отпада потребно:

СТАКЛО, 4.000 година
ПЛАСТИЧНЕ КЕСЕ, 1.000 - 10.000 година
ПЛАСТИЧНЕ ФЛАСHE, 100 - 1.000 година
ЛИМЕНКЕ, 10 - 100 година
НОВИНЕ, 3 - 12 месеци
ОГРИСЦИ ОД ЈАБУКЕ, 3 - 6 месеци

**ПРЪАВО ИЛИ ЧИСТО
-НИЈЕ ИСТО!**

Београд
www.beograd.org.yu

ЈАВНО КОМУНАЛНО ПРЕДУЗЕЋЕ
ГРАДСКА ЧИСТОЋА

БУКВАР ЧИСТОЋЕ

Драги другари, желим да вам покажем разни отпад који загађује нашу животну средину. Видећете шта се може учинити са њим, како бисмо живели у чистој и здравој средини, која нам омогућава нормалан раст и развој, здрав и леп живот. Морам вам рећи да само људи стварају отпад који природа не може да пречисти. У данашњем друштву отпад углавном настаје од фабрика, пољопривредних активности, али свакако и у домаћинствима. Сетите се колико вас пута мама, кад пођете напоље да се играте, замоли да баците кесу претрпану отпаcima. Сигурно сте обратили пажњу на контејнере и неред који неке комшије остављају око њих. УЖАС! Право је време да се позабавимо својом околином и зато на следећим страницама сазнајте више о отпаду и начину његовог поновног коришћења који зовемо РЕЦИКЛАЖА!
Ваш професор Града Чистић

Пластику можемо моделирати у различите облике, или извучити у дуге нити које се користе у текстилној индустрији. Чврста је, сигурна, лагана, а може се рециклирати и поново користити. Рециклирањем ПЕТ амбалаже (пластичних флаша) штедимо 84% енергије потребне за израду те исте амбалаже и сировина. Рециклирањем пластике заузима се мање места на депонији, а време разградње пластичних материја је од 100 до 1000 година. Од рециклиране пластике може се добити синтетички материјал који употребљавамо за прављење перјаних јакни и других одевних предмета, а могу се правити и нове флаше, канте, играчке и многи други пластични предмети. Пре него што пластику одложимо у контејнере, који су наранџасте боје и служе искључиво за одлагање пластике, потребно је да све пластичне посуде оперемо и скинемо им поклопце. То се ради да би се пластичне посуде могле згњечити у камиону који их одвози. Пластични амбалажни отпад се из наранџастих контејнера пребацује у посебне, специјализоване фабрике, где се прегледа и пере у врућој води, а затим уситњава и сортира. После тога се топи, пресује и претвара у ситне куглице (грануле). Од гранула се производе нове пластичне кесе, фолије, флаше, одевни предмети, играчке итд.

ПЛАСТИКА

Пластику можемо моделирати у различите облике, или извучити у дуге нити које се користе у текстилној индустрији. Чврста је, сигурна, лагана, а може се рециклирати и поново користити. Рециклирањем ПЕТ амбалаже (пластичних флаша) штедимо 84% енергије потребне за израду те исте амбалаже и сировина. Рециклирањем пластике заузима се мање места на депонији, а време разградње пластичних материја је од 100 до 1000 година. Од рециклиране пластике може се добити синтетички материјал који употребљавамо за прављење перјаних јакни и других одевних предмета, а могу се правити и нове флаше, канте, играчке и многи други пластични предмети. Пре него што пластику одложимо у контејнере, који су наранџасте боје и служе искључиво за одлагање пластике, потребно је да све пластичне посуде оперемо и скинемо им поклопце. То се ради да би се пластичне посуде могле згњечити у камиону који их одвози. Пластични амбалажни отпад се из наранџастих контејнера пребацује у посебне, специјализоване фабрике, где се прегледа и пере у врућој води, а затим уситњава и сортира. После тога се топи, пресује и претвара у ситне куглице (грануле). Од гранула се производе нове пластичне кесе, фолије, флаше, одевни предмети, играчке итд.

РЕЦИКЛИРАЊЕ

Рециклирање је поступак сакупљања одбачених производа и њихова прерада, при чему се добијају нови производи сличне или исте намене. Реч рециклирање је настала из речи: RE + CYCLE = поновно кружење. Симбол за рециклирање се састоји из три стрелице које означавају три фазе рециклирања: сакупити, поново прерадити, поново употребити. Рециклирањем отпада осигуравамо: очување природе и природних сировина, смањење загађења ваздуха, воде и тла, уштеду енергије, која је скупа и драгоцена, смањење простора који заузимају депоније. Рециклирање отпада је могуће само ако је отпад одвојено сакупљан - селективно одвајање отпада. Отпад који се одвози на рециклирање одлаже се у специјалне посуде за отпад, које су означене одређеним бојама. Тако су:

- контејнери за папир - зелене боје
- контејнери за пластику - наранџасте боје
- контејнери за лименке (метал) - плаве боје

ОТПАД

Отпад чине ствари које нам више нису потребне. Кад те ствари заврше у нашој околини називамо их отпаcima, а отпад који се не искористи, већ се одвезе на депоније, где се спаљује, назива се смеће. Отпатке бацамо у канте или контејнере и на тај начин штитимо и чувамо нашу околину. Само тако ће отпад завршити на одлагалиштима за смеће која се зову ДЕПЕНИЈЕ. Отпад, као што су папир, пластика и текстил, одлаже се у посебне контејнере за рециклажу, а затим се одвози у рециклажна дворишта, где се сортира, пребацује у погоне за рециклирање и на тај начин поново постаје употребљив. Некада су се депонијама сматрала места где су људи једноставно истоваривали отпад. Ту су се разне течности, настале труљењем тог отпада сливале у земљу и у подземне воде. Оваква места су ширила непријатне мирисе, привлачила инсекте, птице, пацове, псе и мачке луталице. Била су лако запаљивља, па су представљала опасност за заједницу. Данашње, модерне депоније се граде према строгим пројектима како би задовољиле одређене услове и биле сигурне за људе, природу и целу околину.

ПАПИР

Папир се израђује од мреже врло танких влакана која се налазе у биљкама. Дрвеће је главни извор влакана, али их можемо добити и од сламе, бамбуса и шећерне трске. Папир се прави од дрвета. Главна сировина за производњу је целулоза (за fine папире). Непотребни папир се одлаже у зелене контејнере, а из њих се одвози у халу на лагеревање и убацује на покретну траку. Ту се папир сортира и прегледа, а затим, уз додавање воде иде на уситњавање. Уситњеном папиру се додаје вода, па настаје сива маса из које се издваја штампарска боја, да би рециклирани папир био што светлији и белји. Из загрејане смесе у коју је додат сапун, издваја се пена са одстрањеном бојом. Чиста смеса се потом са пуно воде распоређује на широку траку да се суши. На крају машине се добијени нови папир савија у ролну.

МЕТАЛ

Лименке и конзерве се праве од алуминијума и челика. Алуминијумске лименке се користе као амбалажа за већину сокова и као једина амбалажа за паковање пива. Могу се бесконачно много пута рециклирати, јер приликом рециклирања не губе своја својства, а уштеди се 95% енергије у односу на добијање алуминијума из боксита. За израду једне лименке из сировине потроши се толико енергије колико се потроши за рециклирање 20 лименки! Челичне лименке се користе за паковање више од 1500 различитих врста хране, боје, завоја, хране за кућне љубимце итд. Садрже најмање 25% рециклираног материјала и у потпуности се могу поново рециклирати. Лименке од сока и осталих напитака, конзерве од хране и остала амбалажа представљају отпад који се успешно рециклира, а на тај начин се смањује количина отпада на депонијама и помаже се очувању природних ресурса и енергије. После издвајања од осталог отпада, ова врста отпада се пресује и сабија у посебним машинама, а потом посебном методом рада, топи и прерађује.

ГРАДСКА ЧИСТОЋА

Јавно комунално предузеће "Градска чистоћа" брине о чистоћи нашег главног града тако што обавља послове сакупљања, одвожења и депоновања комуналног отпада, чишћења и прања јавних површина. Такође обавља послове везане за рециклажу, одржавање депоније и уопште третман сакупљеног отпада са територије града и то од 550.000 домаћинстава и 12.000 фирми и установа.

НИЈЕ ИСТО КАД ЈЕ ЧИСТО!

контејнер, јуху, могу да се решим овог папира

а ја лименке

ЛИФТ НИЈЕ ИГРАЧКА

ГРАДСКО
СТАМБЕНО
WWW.STAMBENO.COM

СЛУЖБА ХИТНИХ ИНТЕРВЕНЦИЈА
011/3950-300 **ДОСТУПНА**
011/3950-301 **0-24**

Ministarstvo prosvete nastavlja sa merama afirmativne akcije

Uskoro još 128 asistenata u vrtićima

Samo oko 1.500 romske dece trenutno pohađa pripremni predškolski program, a prema aktuelnim procenama sa terena oko 10.000 romske dece, koja su u uzrastu za ovaj program, nalazi se van obrazovnog sistema. Upravo ovaj podatak je u fokusu projekata Ministarstva prosvete, ističe Zdenka Milivojević, koordinatorica za romske grantove Ministarstva prosvete DILS/REF projekta.

Kao osnovne uzroke osipanja romske dece iz obrazovnog sistema, Milivojevićeva navodi, pre svega, loše uslove života romske dece, ali i razloge čiji je generator školska sredina, koja nije dovoljno podsticajna za učenje. Tu, pored ostalog, spadaju i niska očekivanja učitelja i nastavnika, segregacija, diskriminacija i slično.

Osipanje romske dece iz obrazovnog sistema je zajednička odgovornost škola, nastavnika, pedagoških asistenata, porodica, nevladinih organizacija i lokalnih institucija. Ministarstvo prosvete, planira da u okviru projekta „Obrazovna inkluzija Roma“ obezbedi značajnu podršku održivoj i efektivnoj saradnji svih ovih aktera na lokalnom nivou kako bi se zajednički delovalo na otklanjanju razloga za osipanje dece. Jedan od ciljeva DILS/REF projekta je da se značajno redukuje osipanje romske dece iz obrazovnog sistema i da se, istovremeno, radikalno smanji broj romske dece koja su izvan sistema obrazovanja ističe Milivojevićeva.

Ona dodaje da Ministarstvo prosvete intenzivno radi na primeni zakona koji propisuju dostupnost predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja. U tom smislu, velika pažnja je posvećena obrazovanju romske dece, počev od pripremnog predškolskog programa.

Projekat „Obrazovanje za sve: povećavanje dostupnosti i kvaliteta obrazovanja za decu iz osetljivih društvenih grupa“ je usmeren na to da se, institucionalizacijom pedagoških asistenata, doprinese uključenosti i kvalitetnijem obrazovanju dece iz ovih grupa, i to posebno romske dece. Na nedavno završenom konkursu je izabrano 128 kandidata za pedagoške assistente, od kojih će 50 biti u predškolskim ustanovama, a 78 u osnovnim školama na teritoriji Srbije. U toku su pripreme za obuku kandidata za radno mesto pedagoškog asistenta za podršku u obrazovanju dece i učenika iz osetljivih društvenih grupa u predškolskoj ustanovi i osnovnoj školi - objašnjava Milivojevićeva.

Ona ukazuje i na projekat „Obrazovna inkluzija Roma“ koji Ministarstvo prosvete u okviru

> Samo oko 1.500 romske dece trenutno pohađa pripremni predškolski program.

Zdenka Milivojević, koordinatorica za romske grantove Ministarstva prosvete DILS/REF projekta

DILS projekta sprovodi u saradnji sa REF-om (Roma Education Fund) iz Budimpešte. U okviru ovog projekta je planirana široka podrška op-

za đake romske nacionalnosti pedagoških i školama

štinama sa ciljem da se kreira i realizuje održivi plan upisa romske dece, smanji njihovo osipanje iz sistema obrazovanja i obezbedi jednak kvalitet učenja.

Zdenka Milivojević dodaje da Ministarstvo prosvete nastavlja da primenjuje mere afirmativne akcije.

U saradnji sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava i Nacionalnim savetom romske nacionalne manjine, Ministarstvo prosvete će u narednom periodu razmatrati listu kandidata od 256 učenika na koje mogu da se primene mere afirmativne akcije. Reč je o više od 100 kandidata za upis na više škole i fakultete i skoro isto toliko za upis u srednje škole - navodi Milivojevićeva.

Ona podseća da korisnici ovih mera treba da ispune i odgovarajuće uslove: da su izašli na prijemne ispite, da imaju odgovarajući broj bodova i da su romske nacionalnosti. Na osvojene poene se dodaje 30 bodova i time se dobija takozvani srednji prelazni broj bodova, nakon čega kandidat može da bude korisnik mera afirmativne akcije. D. D.

Preben Špet, direktor Evropskog udruženja obrazovnih izdavača

Izbor udžbenika treba prepustiti nastavnicima

Vesna Andrić

Podržavam otvoreno tržište u izdavaštvu udžbenika, nastavnicima treba da bude omogućeno da sami biraju udžbenike koji odgovaraju učenicima sa kojima rade. To mnogo više motivise nastavnika nego da mu ministar obrazovanja propisuje koji udžbenik mora da koristi. Motivacija je veoma važan faktor koji pokreće ceo proces učenja. Ako je nastavnik motivisan, to će imati pozitivan uticaj i na njegove učenike - ocenjuje Preben Špet, direktor Evropskog udruženja obrazovnih izdavača, koje danas ima članove iz 25 evropskih zemalja.

Šta su evropski trendovi u oblasti izdavaštva udžbenika?

Ako pogledamo kakva je bila situacija 2000. godine, dve trećine naših članova, dakle oko 15 izdavača, su dolazili iz zemalja gde je ministar obrazovanja odlučivao koji će udžbenici biti odobreni. Ostale države su imale slobodan sistem, što znači da se ministarstvo nije upošte mešalo i izdavači su mogli da objavljuju šta su hteli, a nastavnici su birali udžbenike koje su smatrali najboljim za njihov razred. To je, recimo, slučaj u nordijskim državama.

U međuvremenu su Norveška, Finska, Estonija i neke pokrajine u Nemačkoj napustile sistem da ministar odlučuje o odabiru udžbenika, dok su Velika Britanija, Francuska i Španija sve vreme bile otvorene u tom smislu. S pravom možemo reći da se ta sloboda preselila sa severa i zapada na jugozapad. Najzastaveniji sistem je u Grčkoj, gde je za svaki predmet dozvoljen samo jedan udžbenik i o njemu odlučuje ministar, on vodi brigu o tome kako se piše i objavljuje.

Kakve su posledice?

Državne škole u Grčkoj su na najnižem nivou, u poređenju sa školama u drugim evropskim zemljama. Posle takve škole decu odlaze na nastavu u privatne škole, koje plaćaju njihovi roditelji, jer u državnim ništa ne nauče. To je jedna od posledica ako dozvolite državi da preuzme svu odgovornost. Postoji mogućnost da se u takvoj situaciji privatne škole izuzetno razviju, ali one nisu otvorene za svakoga, već samo za one koji imaju novac.

Podmičivanje ćete naći svuda: Preben Špet

Ko i na koji način brine o kvalitetu udžbenika ako nema procedure odobravanja?

Nastavnici. Možete da izaberete bilo koji udžbenik koji je štampan. Posmatrajmo proizvodnju knjige i učenje kao proces. Da biste dizajnirali jedan udžbenik ili proces učenja, morate znati koje su potrebe korisnika, u suprotnom ne možete napraviti nešto što će biti prilagođeno korisnicima. Nastavnici bolje od ministra zna šta je potrebno učenicima. Ali kako biti siguran da nastavnici umeju da prepoznaju dobar udžbenik i da će se opredeljavati na osnovu kvaliteta, a ne nekih drugih interesa? Na tržištu udžbenika u igri je veliki novac, nije tajna da ima potkupljivanja.

Naravno da uvek može da bude podmičivanja i jasno mi je da ovaj „otvoren“ sistem nije skopčan samo sa najboljim stvarima. U Italiji, na primer, gde takođe imate

Besplatni udžbenici

Da li i u evropskim zemljama deca dobijaju besplatne udžbenike, da li se oni moraju vraćati na kraju školske godine ili ih daci zadržavaju?

Situacija je različita od zemlje do zemlje. U nordijskim državama knjige plaćaju lokalne vlasti, negde to čini ministarstvo obrazovanja, negde participiraju i roditelji. I kada je u pitanju vraćanje udžbenika nema opšteg pravila. Nordijske zemlje su veoma liberalne jer se udžbenici zauvek poklanjaju učenicima.

otvoreno tržište, izdavači sednu u autobus, posećuju škole, čak imate određeni dan kada oni promovišu svoja izdanja. Oni poklanjaju nastavnicima cd-romove, ako se opredele za njihove udžbenike. Poznato mi je da u jednoj od vaših susednih država, imate bar jednog izdavača koji finansiraju lokalne vlasti, negde direktor obeća da će njegove knjige biti kupljene. Podmičivanje ćete naći svuda.

Dolazite iz Danske. Na koji način su u toj zemlji nastavnici obučeni da biraju najkvalitetnije knjige?

Nastavnici, pre svega, prolaze odgovarajuću obuku tokom školovanja za tu profesiju. Obučavao sam nastavnike koji predaju nemački u osnovnim i srednjim školama. Obratio bih se izdavačima u Kopenhagu i pitao da mi pošalju udžbenike za taj jezik. Oni nam pošalju besplatno svoja izdanja i onda ih celu nedelju pokazujem nastavnicima, naročito mladim. Pitam ih šta misle o udžbenicima, kako mogu da ih primene. Čak mogu i da probaju kako funkcionišu u razredu. Evropska komisija je utvrdila osam principa kvaliteta udžbenika, kojih se mi u Evropskom udruženju obrazovnih izdavača pridržavamo kada dodeljujemo nagradu za najbolji evropski udžbenik. Ti principi su uvedeni u Danskoj i izdavači se njima rukovode prilikom dizajniranja udžbenika.

Bez obzira na to što je u Srbiji ukinut monopol u oblasti izdavanja udžbenika, i dalje se čuju tvrdnje da državni i privatni izdavači nisu ravnopravni. Da li takav sistem postoji u još nekim evropskim zemljama?

Znam da je tako u Bugarskoj. Kad god imate javnog izdavača, postoji sumnja da ima korupcije.

ISTRAŽIVANJE: Da li su nastavnici iz redovnih škola

Obostrana korist od

Oko 85 odsto nastavnika podržava uključivanje učenika sa teškoćama u razvoju u redovnu školu, ali više od polovine njih smatra da je u tom procesu neophodan selektivni pristup prema vrsti i stepenu razvojne teškoće. Nešto više od 15 odsto doživljava inkluziju kao utopiju u našim uslovima, jer smatraju da škole i nastavnici nisu pripremljeni za ovaj proces, pokazuju rezultati istraživanja Rajke Dević, sa Instituta za pedagoška istraživanja, o spremnosti nastavnika osnovne škole da prihvate učenike sa teškoćama u razvoju.

Anketirano je 205 nastavnika iz 10 osnovnih škola sa teritorije Beograda, Subotice, Odžaka, Stapara i Pančeva, od kojih je 86 iz škola koje su uključene u projekte inkluzivnog obrazovanja.

Polovina anketiranih nastavnika delimično se slaže sa tvrdnjom da bi učenici sa teškoćama u razvoju, koji su uključeni u redovne škole, mogli da savladaju redovni nastavni program u skladu sa svojim mogućnostima. Četvrtina nastavnika se slaže u potpunosti, dok suprotno misli svaki

peti anketirani. Da zajedničko školovanje donosi korist i jednoj i drugoj grupi učenika u potpunosti se slaže polovina učesnika istraživanja, ali oko 30 odsto nastavnika misli da učenici sa teškoćama u razvoju mogu negativno uticati na uspeh čitavog odeljenja.

Predlozi za uspešniji rad

Drugačija organizacija nastave, kreiranje individualnih obrazovnih planova, uz intenzivnu saradnju svih učesnika obrazovno-vaspitnog procesa i defektologa, stručno usavršavanje nastavnika i smanjenje broja đaka u odeljenju, neki su od predloga učesnika istraživanja za kvalitetniji rad u inkluzivnom odeljenju.

Iako najveći broj nastavnika (57,6 odsto) smatra da bi učenici sa teškoćama u razvoju uspešnije savladali gradivo u redovnoj školi, nije zamašnjiv broj onih (42 odsto) koji specijalnu školu vide kao bolje obrazovno rešenje za ove učenike.

spremnii da prihvate učenike sa teškoćama u razvoju

zajedničkog školovanja

Dobijeni podaci istraživanja ukazuju da je 60 odsto nastavnika imalo iskustva u radu sa učenicima koji imaju teškoće u razvoju. Kao dobru stranu zajedničkog školovanja anketirani prosvetni radnici (njih 76 odsto) navode bolju socijalizaciju dece sa teškoćama u razvoju i humaniji odnos prema njima, dok samo pet odsto smatra da dobre strane inkluzivnog obrazovanja ne mogu doći do izražaja u postojećem obrazovnom sistemu.

Kao najznačajnije teškoće zajedničkog školovanja nastavnici izdvajaju to što učenici sa smetnjama u razvoju nisu prihvaćeni od vršnjaka i njihovih roditelja. Trećina anketiranih ističe da nema dovoljno vremena da se posveti podjednako svim učenicima, kao i da ne mogu adekvatno da ocene dake sa smetnjama u razvoju. Samo dva odsto nastavnika kao teškoću u realizaciji uspešne inkluzivne nastave navodi nedostatak materijalnih sredstava, neophodnih za odgovarajuću pripremu škole.

Kada je reč o najčešćim problemima koje su imali u postizanju obrazovnih ciljeva sa učenicima

sa teškoćama u razvoju, 81 odsto anketiranih je istaklo kratkotrajnu pažnju, brzo zaboravljanje i nerazumevanje gradiva, probleme u čitanju i pisanju, nedovoljnu brzinu u izvršavanju zadataka na času i sniženu motivaciju za učenjem. Kako objašnjavaju nastavnici, značajan problem u realizaciji vaspitnih ciljeva predstavljaju česti emocionalni „ispadi“ učenika sa teškoćama u razvoju, kao i učestalo agresivno ponašanje prema vršnjacima u odeljenju. Oko 14 odsto nastavnika smatra da nema teškoća u ostvarivanju vaspitnih ciljeva, ukoliko nastavnici na adekvatan način podstiče socijalizaciju ove dece, kao i njihovo uključivanje u grupu vršnjaka.

Istraživanje je pokazalo da je dve trećine nastavnika, koji su uključeni u projekte inkluzivnog obrazovanja, spremno da prihvati dake sa teškoćama u razvoju, dok se tek svaki dvadeseti tome protivi. Značajno manji broj nastavnika koji nisu u projektu (40 odsto) izjavljuje da bi bili spremni da prihvate te učenike, dok se svaki peti protivi toj ideji. D. D.

Plan dodele grantova u okviru DILS projekta

Ministarstvo prosvete u okviru DILS projekta je razvio plan dodele grantova obrazovnim ustanovama u cilju podizanja kvaliteta i dostupnosti obrazovanja do 2012. godine.

Do sada su realizovani grantovi za devet pilot škola u Srbiji sa kojima je razvijen funkcionalni model inkluzivnog obrazovanja.

Program „Obezbeđivanje zdravog i bezbednog okruženja za decu i mlade u Srbiji“ obezbedio je sredstva za 37 sertifikovanih „škola bez nasilja“, u cilju jačanja školskih kapaciteta u oblasti prevencije i intervencije u situacijama nasilja.

Istovremeno su u toku aktivnosti koje treba da pruže podršku stvaranju uslova za uvođenje inkluzije, a njihova realizacija započinje u septembru:

- program za 18 škola i sedam predškolskih ustanova sa kojima će se testirati prethodno osmišljen model obuka i grantova za podršku inkluziji, koji će potom biti primenjen na narednih 320 obrazovnih institucija

- program za 20 škola za obrazovanje dece sa smet-

njama u razvoju koje treba da se osnaže za svoju izmenjenu ulogu.

Do sada je selektovano 59 siromašnih opština sa velikim brojem Roma kojima će biti dodeljeni grantovi za sistemsku inkluziju romske dece u obrazovanju (grantovi će biti dodeljeni u dva odvojena ciklusa).

U okviru DILS projekta planirane su i sledeće podrške:

• Povećanje broja nastavnika namenjen za škole u ruralnim zajednicama

• Deo sredstava DILS projekta biće namenjen kupovini vozila za prevoz učenika seoskih škola i učenika iz socio-ekonomski depriviranih sredina. Sva vozila za prevoz učenika biće prilagođena za prevoz učenika sa posebnim potrebama.

• Deo sredstava DILS projekta namenjen je kupovini asistivne tehnologije i pomagala za decu sa smetnjama u razvoju i invaliditetom. U toku je analiza stanja u ovoj oblasti, prikupljanje podataka o karakteristikama pojedinih tehnologija i izrada liste za nabavku. Ova aktivnost se odvija u koordinaciji sa IPA projektom. R. D.

PREDSTAVLJAMO USPEŠNE: Matematička gimnazija u Beogradu već 44 godine školuje talentovane učenike

Zadovoljni đaci važniji od medalja

Za 44 godine postojanja Matematičke gimnazije, učenici ove škole osvojili su više od 350 medalja na međunarodnim olimpijadama, balkanijadama i drugim najprestižnijim takmičenjima iz matematike, fizike, informatike i astronomije. Jedan od poslednjih velikih uspeha je to što su sedmorica daka ove škole, i to svi iz istog odeljenja, položili prijemni i dobili stipendije na Kembriđu.

Ipak, direktor Matematičke gimnazije Srđan Ognjanović, kao najveći uspeh ne smatra osvojenom odličja, već to što su đaci ove škole zadovoljni, ispunjeni, što su njihovi potencijali u ovakvom radnom okruženju maksimalno iskorišćeni i što uspevaju da ostvare svoje želje.

- Da su u drugoj školi ili nekom drugom okruženju ni približno ne bi toliko radili, ne bi bilo toliko uspešni i njihovi životi bi verovatno krenuli nekim drugim putem. Ako vam dođe roditelj i kaže da njegovo dete sada prvi put ima drugove, da se smeje, da može slobodno da uči i radi, a da ga drugi ne ismevaju zbog toga što je dobar đak, onda je najveći uspeh što smo postigli da ta deca budu srećna i zadovoljna - priča sa osmehom direktor.

Pitamo ga da li mu smeta što političari vrlo često uspehe učenika Matematičke gimnazije koriste da istaknu kako je to zapravo dokaz uspešnosti celog obrazovnog sistema?

- Ne bih ja to baš tako rekao. Sigurno je da je to uspeh jednog broja učenika, a mi smo se potrudili da sa njima radimo dodatno i da im pružimo skoro idealne uslove za pripreme. Srbija je na poslednjoj Matematičkoj olimpijadi osvojila deseto mesto, što je neverovatno uspeh. Ispred nas su Amerika, Rusija, Kina, Japan i jedino Nemačka od evropskih zemalja, a u nauči i tehnologiji nas nema među prvih sto na svetu. To vam je kao što smo najbolji na svetu u vaterpolu, ali Srbija ima najveći broj neplivača u Evropi - kaže Ognjanović.

Organizacija veći problem od novca: Učesnici Međunarodne olimpijade iz fizike

On ne krije da se odnos vlasti prema Matematičkoj gimnaziji promenio.

- Pre petnaestak godina nismo imali ni najelementarnija sredstava da pošaljemo đake na takmičenja, a da ne pominjem da su profesori bez ikakve naknade pripremali učenike. Sećam se da jedne godine, kada se održavalo državno takmičenje iz fizike u Valjevu, nije bilo novca za smeštaj, pa su đaci spavali u kasarni - ističe Ognjanović.

Od kada je pre četiri godine proglašena za školu od posebnog nacionalnog interesa, uspešli su da reše probleme oko finansiranja priprema i učešća na takmičenjima. To je za školu, veli direktor, najveći trošak, jer se često događa da na takmičenja putuje i po stotinak učenika. Ognjanović ističe da Matematička gimnazija ima podršku, pre svega,

opštine Stari Grad, ali i Skupštine grada, ministarstva prosvete i nauke.

- Nije to ni izbliza kao u drugim zemljama, ali mislim da osnovni problem nije u novcu, već u organizaciji. Nisu to skupe nauke, nema skupih eksperimenata. Matematika je kreda, tabla i knjiga, učenici nabave zadatke preko interneta, sednu i rade. Ali, uzmimo primer oglednih odeljenja. Učenici tih odeljenja postižu neverovatne uspehe, a već sedam godina su ogledna. Stalno nešto proveravaju, konstantno smo pod nepotrebnom tenzijom, što za posledicu da škola ne može normalno da funkcioniše - navodi Ognjanović.

Da li su velike kompanije spremne da pomognu? Direktor kaže da to nije često, uglavnom se angažuju roditelji učenika koji rade u tim firmama.

Ognjanović dodaje da ne očekuju pomoć sponzora, jer ako je škola proglašena za ustanovu od nacionalnog interesa, o njoj treba da brine država. Bivši đaci, koji su danas zaposleni na prestižnim svetskim univerzitetima, radi su da drže predavanja i konsultacije, ali škola nema opremu za održavanje video konferencija. A to košta oko pet, šest hiljada evra.

Matematičku gimnaziju trenutno pohađa oko 550 učenika. Interesuje nas da li su ostali đaci u

Profesori entuzijasti

U javnosti se manje pominje da su za sjajne uspehe učenika ove škole zaslužni i njihovi profesori, ali ne samo iz Matematičke gimnazije. Škola ima saradnju sa profesorima Beogradskog univerziteta, Matematičkog i Instituta za fiziku. Mnogi od njih su bivši đaci ove gimnazije. Svima njima je zajednička velika ljubav, entuzijazam i želja da svoje znanje prenesu mladim učenicima.

podređenom položaju u odnosu na momke i devojke koji donose medalje sa takmičenja.

- Nisu medalje najvažnije, iako se uloži mnogo znanja, rada i energije. Imamo sjajnih učenika koji uopšte ne učestvuju na takmičenjima, jer im ne odgovara, ali koji su kasnije vrlo uspešni na studijama, kao naučnici, inženjeri... Ako neko hoće da se bavi naukom, njemu treba vreme, a takmičenja, između ostalog, traže brzinu. Čak i učenici koji su bili osrednji, kasnije postižu izuzetne rezultate - ističe Ognjanović.

Ima li jedinica, dvojki? Dešava se ponekad i to, ali retko. Tek nekoliko đaka završi razred sa dobrim uspehom, ostali su vrlo dobri i odlični. I gotovo svi postaju uspešni studenti, ponosno naglašava direktor.

V. Andrić

Internet stranica Zaštitnika građana posvećena mladima od 18 godina

Deca imaju kome da se obrate za pomoć

Od kada je početkom jula postavljena internet stranica www.pravadeteta.rs dečjim ombudsmenu za pomoć se obratilo tek desetak osoba. Jednu devojčicu interesovalo je do koliko je uveće normalno ostati napolju u vreme raspusta kad neko ima 16 godina. Druga je, podstaknuta mišljenjem nastavnika veronauke da je „šteta što ne postoji zakon koji dozvoljava fizičko kažnjavanje učenika“, pitala da li takav zakon postoji i koje su sankcije.

Mali broj pritužbi je rezultat spleta okolnosti da je sajt promovisan kada su počeli godišnji odmore, ali i činjenice da građani, a posebno oni najmlađi, nemaju mnogo poverenja da će im neka državna institucija pomoći.

- Od ukupnog broja pritužbi koje stižu na adresu zaštitnika građana, oko 12 odsto se odnosi na povredu prava deteta, što je nešto veći procenat nego u drugim zemljama koje imaju sličan sistem sa zamenikom za prava deteta. Uglavnom nam se obraćaju roditelji ili nevladine organizacije i skreću pažnju na povredu prava deteta, a najmanje pritužbi dobijamo od deca - ističe Tamara Lukšić-Orlandić, zamenica zaštitnika građana za prava deteta.

Osnovna ideja za pokretanje ove internet stranice je, kako kaže, da decu upozna sa ulogom zaštitnika građana i zaštitom koju on može da im pruži, kao i da ih podseti koja su prava garantovana Konvencijom o pravima deteta. Izradu ovog sajta podržali su Misija OEBS u Srbiji i Ombudsman Katalonije.

- Koncept prava deteta je kod nas prihvaćen pre 20 godina, integrisan je u manjoli većoj meri u domaće zakone u različitim oblastima, osnovana je institucija zaštitnika građana i logičan sled događaja je da tu instituciju

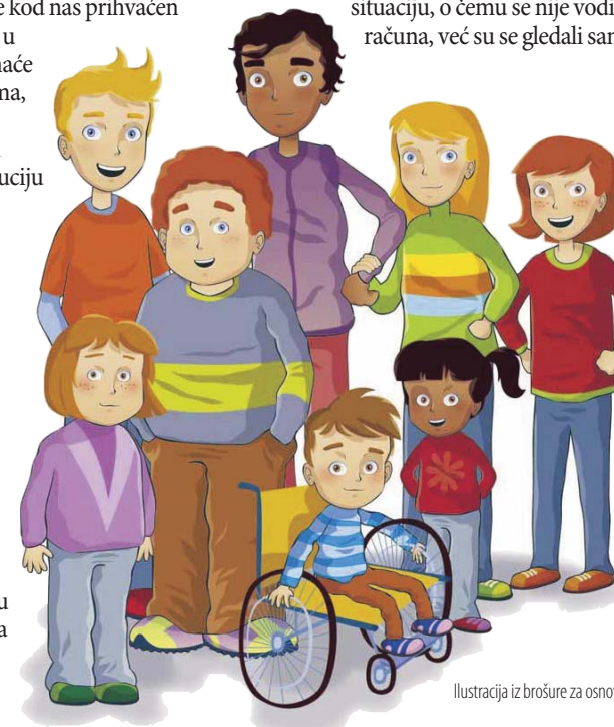
Svesni smo odgovornosti i očekivanja: Tamara Lukšić-Orlandić

preporuku i dajemo rok u kome moraju po njoj da postupe. Mislim da imamo autoritet, jer se trudimo da svaku povredu prava deteta dobro dokumentujemo. Nekada je dovoljno da uputimo dopis ili pozovemo telefonom i da obrazložimo zašto je potrebno da se konkretno detetu pomogne. Tako smo uspešli da pomognemo da se jedno dete upiše u gimnaziju, iako nije imalo dovoljan broj bodova iz matematike, jer je uoči kvalifikacionog ispita imalo tešku porodičnu situaciju, o čemu se nije vodilo računa, već su se gledali samo

- Naša ideja jeste da omogućimo deci što jednostavniji kontakt sa nama, tako da mogu da se zaštitniku građana obrate klasičnom ili elektronskom poštom, da pozovu telefonom. Telefon je 011/2068-100 tokom radnog vremena od 8 i 30 do 16 i 30 i mogu tražiti da razgovaraju sa nekim iz odeljenja za prava deteta. Postoji i stalni dežurni telefon Zaštitnika građana, za sve građane - 064/876 85 05 na koji se mogu dobiti odgovori na hitna pitanja. Mogu da dođu i lično u prostorije zaštitnika građana u Deligradskoj 16 - ističe naša sagovornica.

Ona ukazuje da deca ne treba da strepe da će ih zaštitnik odati roditeljima ili starateljima, jer je privatnost zagarantovana.

Deca ne treba da strepe da će ih zaštitnik odati starateljima, jer je privatnost zagarantovana

Ilustracija iz brošure za osnove

približite deci. Jer, čak i da je mali broj povreda dečjih prava, deca moraju da znaju kome mogu da se obrate, da postoji institucija koja će proveriti šta se dogodilo i pomoći da se ispravi nepravda koja im je naneta u nekom segmentu njihovog života - kaže Lukšić-Orlandić.

Ona naglašava da je uloga zaštitnika građana u oblasti prava deteta kontrola rada organa u obrazovanju, zdravlju, socijalnoj zaštiti, policiji i drugo, ali da oni ne mogu da donose rešenja, već je njihovo najjače oružje izdavanje preporuka, kada ustanovi da je taj organ ili institucija radila nezakonito, nepravilno, neefikasno i time povredila neko pravo deteta.

- Ako nam se, na primer, javi dete iz neke institucije za decu bez roditeljskog staranja ili hraniteljske porodice i kaže da trpi maltretiranje i zlostavljanje, naša ekipa odmah ide u neposrednu kontrolu te institucije i nadležnog centra za socijalni rad. Tražimo dokumentaciju i u direktnom razgovoru pokušavamo da dobijemo sve informacije. Ako nas ne uvere u svoj ispravan rad, pišemo

bodovi. S druge strane, izvesno vreme vodimo „lavovsku“ borbu sa gradskim prosvetnim vlastima da se jedno dete koje je hiperaktivno vrati u redovnu vršnjačku grupu - priča Lukšić-Orlandić.

Na pitanje da li dečji ombudsman može da pozove đake koji smatra da je nezadovoljan dobio jedinicu, naša sagovornica odgovara da jedinica ne zahteva intervenciju „na terenu“, ali da će dete svakako dobiti potrebne informacije kome može da se žali, jer postoji redosled poteza unutar škole koji se prvo pokreću u takvim situacijama. A, ako dete pozove i kaže da ga mama i tata tuku? „Ako je reč o fizičkom zlostavljanju, sigurno nećemo čekati i upućivati dopise, već ćemo odmah reagovati i obavestiti centar za socijalni rad. Tada tada ulazi u sistem zaštite i ne treba da se boji da će biti kažnjeno zbog takve prijave“, odgovara Lukšić-Orlandić.

V. Stamenić

Издавачка кућа KLETT са задовољством вас обавештава

да су уџбеници за 8. разред

ОДОБРЕНИ:

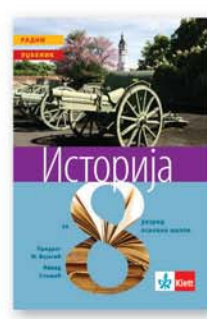
KLETT
КОМПЛЕТ
V-VIII разред
www.klett.rs

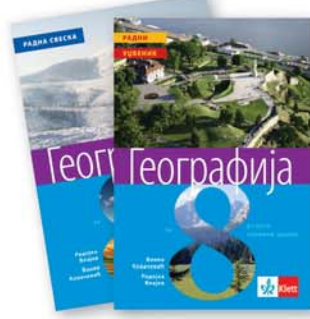
СРПСКИ ЈЕЗИК 8
Читанка
Граматика
Радна свеска

МАТЕМАТИКА 8
Уџбеник
Збирка задатака

ИСТОРИЈА 8
Радни уџбеник

ГЕОГРАФИЈА 8
Уџбеник
Радна свеска

БИОЛОГИЈА 8
Радни уџбеник

Право наставника је да провери различите дидактичке методе у настави, које сада уџбеници различитих издавача омогућавају, као и да изабере најквалитетније.

Позивамо вас да то урадите и ви!

Све информације о одобреним уџбеницима можете наћи на сајту www.klett.rs

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК 8
Уџбеник + ЦД
Радна свеска

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК 8
Уџбеник
Радна свеска + ЦД

Издавачка кућа KLETT, Светозара Ђоровића 15, Београд, тел: 011/3348-384, факс: 011/3348-385, prodaja@klett.rs, www.klett.rs

Gradansko vaspitanje u osnovnim i srednjim školama u Srbiji

Šta se uči na časovima

O tome da li će dete pohađati časove gradanskog vaspitanja već od prvog razreda osnovne škole odluku donose roditelji. Kasnije će na odluku sve više uticati i mišljenje učenika. Nažalost i roditelji i učenici često odlučuju na osnovu maglovite predstave o tome šta će se na ovim časovima zaista raditi.

Već na prvim časovima gradanskog vaspitanja sa prvcima se radi na oglašavanju procesa adaptacije na školsku sredinu i podsticanju socijalne integracije. Tokom prva četiri razreda osnovne škole akcenat je na ličnom identitetu deteta, razvoju samopouzdanja i samopoštovanja. Kao doprinos smanjenju nasilja među vršnjacima, osnovcima se nude znanja i veštine rešavanja individualnih problema, nenasilnog rešavanja konflikata i time jačaju komunikacijske veštine. To je velika pomoć za dete, ali i roditelje.

Tokom naredne četiri godine osnovnoškolskog obrazovanja na časovima gradanskog vaspitanja, u skladu sa psihosocijalnim razvojem deteta, sledi upoznavanje sa školskim pravilima i procedurama, razumevanje načina funkcionisanja škole zasnovane na pravima i odgovornostima svih aktera, komunikacijske veštine, kritičko prosuđivanje i odgovorno odlučivanje i delanje. U šestom razredu učenici počinju da razumeju funkcionisanje nivoa i organa vlasti, prava i odgovornosti građana, argumentovanje stavova i izražavanje mišljenja. Sedmaci će savladavati nova

znanja o odnosu građana i države, razvoju i značaju prava i sloboda, ulogu koju deca imaju u društvu, kako se jača građanska odgovornost, volonterstvo i posebno o značaju učeničkog parlamenta kao načinu da artikuliraju svoje interese i rade na njihovom ostvarenju. Najviše o pravima deteta saznaje na časovima gradanskog vaspitanja u osmom razredu, a posebno će ovladati znanjima kritičkog razmatranja informacija koje dobijaju iz medija i načinu na koji oni stvaraju sliku o deci u društvu.

Srednjoškolskim programom za gradansko vaspitanje predviđeno je da mladi razviju sopstvenu odgovornost, kvalitetnije komuniciraju u porodičnom, školskom i širem okruženju, upoznaju funkcionisanje institucija i vrednosti demokratske kulture. Uči se planiranje zajedničkih aktivnosti, razvija se kreativno izražavanje. Dobar deo programa daje mogućnost mladima da bolje razumeju suštinu konflikta, a poseban akcenat je stavljen na vršnjačko nasilje i mogućnosti rešavanja ovakvih problema. Srednjoškolski na časovima bolje upoznaju pojmove vezane za građanina, funkcionisanje države i vlasti, a i načine kako da se građanskim akcijama usmere i koriguju odluke vlasti na svim nivoima. U poslednjoj godini na časovima se otvaraju pitanja vezana za informacije, izvore, dostupnost, ulogu medija i mogućnosti manipulacije. Na kraju ove važne faze u školovanju, časovi gradanskog vaspitanja će olakšati mladima planiranje karijere i ulazak u svet rada. ■

MLADGRAD

U sklopu obeležavanja **Medjunarodnog dana mladih** Građanske inicijative su organizovale dodelu priznanja **MLADGRAD** za doprinos lokalnih samouprava i medija unapređenju položaja **mladih** u lokalnoj zajednici.

Nagradu je dobilo 17 opština i 7 medija, od kojih su prvonagrađeni bili:

Loznica za opšti doprinos, **Zaječar** za dodeljeni prostor i web-portal YOUTH.RS iz **Obrenovca** za medijsku podršku.

Propoznajući one lokalne samouprave, koje su razumele značaj **razvoja lokalnih institucija za mlade** poslali smo poruku i drugima da iste inicijative sprovedu u svojim opštinama.

U okviru ovog događaja učesnicima su predstavljene preporuke o „Razvoju održivog institucionalnog okvira za **omladinsku politiku** u lokalnoj zajednici“, potpisane od strane 60 kancelarija za mlade, NVOa i donatora, a kojima se traži da se razvoj lokalni institucija za mlade podrži izmenama Zakona o lokalnoj samoupravi i šta treba imati u vidu tokom izrade **Zakona o mladima**.

OMLADINSKA POLITIKA **OMLADINSKI AKTIVIZAM**

GRADANSKO VASPITANJE

Deca najčešće nisu svesna štetnih posledica nebezbednog korišćenja neta

Četuju i razmenjuju fotografije sa nepoznatima

Većina učenika osnovnih i srednjih škola u Srbiji, njih čak 75 odsto, koristi internet svakodnevno više od dva sata, mnogi koriste računar kada im roditelji nisu kod kuće, a petina ispitanika je četovala s osobom koju ne poznaje, pokazuje istraživanje koje je Ministarstvo za telekomunikacije i informaciono društvo sprovelo ove godine.

Karakteristično za ovaj uzrast je igranje igrice, proveravanje Fejsbuk naloga i traženje muzike. Naime, oko 40 odsto dece najčešće na internetu gleda svoj Fejsbuk nalog, 15 odsto traži muziku ili sport koji voli, a oko deset odsto igra igrice. Istraživanje pokazuje da 90 odsto maloletnika ima otvoren nalog društvenoj mreži Fejsbuk, a čak 60 odsto njih ima za prijatelje ljude koje ne poznaje, od kojih više od polovine je razmenilo nekada fotografiju sa nepoznatom osobom.

To sve može da predstavlja potencijalnu opasnost i zato deci treba skrenuti pažnju da budu oprezni i da to ne rade. Treba im sugerisati i da ne prihvataju za prijatelje ljude koje ne poznaju i da podese sigurnost tako da samo njihovi prijatelji mogu da vide važne informacije - objašnjava Marija Laganin iz Ministarstva za telekomunikacije i informaciono društvo.

Prema njenim rečima, društvene mreže mogu biti potencijalno opasne, jer na njima deca ostavljaju mnogo ličnih podataka i nisu svesna da osobe mogu lažno da se predstavljaju i da razumevanje koje im ukazuju onlajn često može da bude lažno i zloupotrebjeno. Laganinova ističe da

to omogućava „zlomernim osobama da iskoriste lične podatke koje su saznali na ovaj način i da se predstavljaju kao prijatelji ili prijatelji roditelja, a posledice mogu biti veoma štetne“.

U prilog tome, tokom istraživanja na pitanje „Da li se tebi lično ili nekome koga poznaješ dogodila neka neprijatnost na internetu“, deset odsto dece je odgovorilo sa „da, meni lično“, 12 odsto „meni lično i nekome koga poznajem“, a čak 30 odsto „da, nekome koga poznajem“.

Ukoliko upoznamo decu sa potencijalnim problemima koji mogu da im se dogode koristeći

Sejfer internet centar

Marija Laganin kaže da je Ministarstvo za telekomunikacije i informaciono društvo zajedno sa Fondom B92 predalo Evropskoj komisiji predlog projekta za otvaranje Safer Internet Center i da se očekuje da će se do kraja godine, odnosno najkasnije u toku prvog kvartala sledeće godine, takav centar otvoriti u Srbiji.

internet, onda će se opreznije ponašati i to je najbolja zaštita. Kao što decu učimo da paze na svoje ponašanje, kako prelaze ulicu, sa kim se druže, tako im moramo skrenuti pažnju i na to na koji način da koriste Internet - navodi naša sagovornica.

Sem pomenutih opasnosti, Laganinova ističe da postoji i mogućnost da neko iskoristi šifru koju roditelji koriste, na primer, za plaćanje preko interneta. Takođe, dok deca preuzimaju sadržaje sa interneta, što je najčešće muzika, sadržaj računara je otvoren i može se desiti da to neko iskoristi za hakisanje.

Laganinova napominje da je za roditelje najvažnije da se edukuju i nauče koji sve problemi mogu da nastanu nebezbednom upotrebom Interneta. Jedan od načina da to urade je da posete sajt klikinbezbedno.rs, koji prati kampanju koju je pokrenulo Ministarstvo za telekomunikacije i na kojem mogu da pronađu osnovne informacije o bezbednom korišćenju Interneta.

Roditelji treba da razgovaraju sa decom na tu temu i da zadobiju njihovo poverenje kako bi im se ona slobodno obratila kada naidu na sadržaj koji ih uznemirava. Deca često imaju osećaj krivice i izbegavaju da govore o ovakvim stvarima sa roditeljima, pa je potrebno pratiti ponašanje dece. Jedan od razloga povlačenja u sebe, sakrivanja sadržaja koji pretražuju na Internetu, mogu biti i problemi koje imaju upravo na internetu - kaže Laganinova.

Ona napominje da bi praktični saveti bili da, ako deca imaju do 12 godina, računar bi trebalo da se nalazi u dnevnoj sobi, što bi omogućilo roditeljima da prate sajtove koje deca posećuju. Istraživanje, inače, pokazuje da deca često koriste internet kada roditelji nisu kod kuće - svaki drugi ispitanik rekao je da stalno koristi Internet van prisustva roditelja, dok oko 40 odsto to čini povremeno.

Međutim, problem je i u tome što su mnogi roditelji mnogo manje „informatički pismeni“ od svoje dece. Oko 50 odsto dece reklo je u istraživanju da njihova oba roditelja koriste računar, dok svako četvrto dete ima roditelje koji ne koriste računar.

Oko 40 odsto dece najčešće gleda svoj Fejsbuk nalog

Bez obzira na to da li koriste računar ili ne, svi roditelji mogu da se upoznaju sa potencijalnim opasnostima koje postoje na Internetu kako bi svojoj deci skrenuli pažnju na njih - navodi naša sagovornica.

Podsetimo, Ministarstvo za telekomunikacije i informaciono društvo je tokom prošle godine obišlo više od 200 škola u Srbiji, u kojima su se vršile edukacije više od

50.000 dece. Do juna ove godine, sprovela se i edukacija profesora, psihologa, pedagoga i saveta roditelja. Kako bi sve informacije o ovoj temi bile dostupne građanima u svakom trenutku, Ministarstvo je pokrenulo sajt www.klikinbezbedno.rs, na kojem je pokrenut i kviz kojim se kroz zabavu uče pravila bezbedne upotrebe Interneta. **B. Cvejić**

NATIONAL GEOGRAPHIC SRBIJA

novi broj
U PRODAJI OD
3. SEPTEMBRA!

**Tutankamonove
porodične tajne**

Istorijat

Politehnička, odnosno nekadašnja Vojnozanatlijska škola, osnovana je 1854. godine, kako bi školovala kadrove za livenje topova i proizvodnju ostalog oružja u kragujevačkoj Topolovnici, kasnije Vojnotehničkom zavodu. Na njegovim temeljima je posle Drugog svetskog rata, podignuta Zastava, koja je bila i ostala najveći i najznačajniji industrijski kompleks u jugoistočnoj Evropi. Vojnozanatlijska škola u Kragujevcu osnovana je na inicijativu prvog upravnika kragujevačke Topolovnice - Francuza Saria Lurbija. Od osnivanja do danas, Vojnozanatlijska, odnosno Politehnička škola u Kragujevcu, obrazovala je na desetine hiljada tehničkih kadrova koji su svoje znanje i stručnost demonstrirali ne samo u Srbiji i na prostoru nekadašnjih Jugoslavija, nego i širom sveta.

Saradnja sa Fijatom

Politehnička škola potpisala je prošle godine ugovor o poslovno-tehničkoj saradnji sa kompanijom Fijat automobili Srbija. Tim sporazumom predviđeno je da učenici Politehničke škole praktična znanja u svojim zanimanjima stiču u pogonima Fijatove kompanije u Zastavi.

Naši učenici će se praksom u Fijatu obučavati za budući rad u toj kompaniji, dok će Fijat pratiti obuku kadrova koji će po završetku školovanja, najverovatnije biti angažovani u njegovim pogonima u Kragujevcu - smatra Dragan Kojić.

Zavod za udžbenike, grad Kragujevac i list Danas poklanjaju interaktivnu tablu Politehničkoj školi u Kragujevcu

Otvoreni za potrebe privrede

Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, grad Kragujevac i list Danas poklonice danas, prvog dana nove školske godine, Politehničkoj školi u Kragujevcu interaktivnu tablu, takozvanu pametnu tablu, jedno od najsavremenijih nastavnih učila u svetu.

Politehnička škola u Kragujevcu dobiće ovaj vredan poklon, zato što je ne samo najstarija, već i jedna od najboljih i najvećih škola tog tipa u Srbiji i u jugoistočnoj Evropi, koja duže od 150 godina školuje stručne kadrove za potrebe šumadijske i srpske privrede.

Sadašnja Politehnička škola taj naziv dobila je u jesen 2008, a pre toga je bila Tehnička škola za mašinstvo i saobraćaj. Pre ovog naziva zvala se Mašinsko-saobraćajna škola Zastava, a nekih deceniju i po nakon Drugog svetskog rata bila je Vojno-

industrijska škola ili skraćeno - VIŠ - kako je i danas zovu mnogi Kragujevčani. U vreme osnivanja, davne 1854. godine, zvala se Vojnozanatlijska škola i školovala je kadrove za kragujevačku Topolovnicu, prvo pravo industrijsko preduzeće u Srbiji i na Balkanu.

Na pitanje zašto se najstarija škola za školovanje zanatlijskog i tehničkog kadra u Srbiji od pre tri godine zove Politehnička škola, direktor ove obrazovne ustanove Dragan Kojić objašnjava da su trendovi u savremenoj tehnici takvi da više ne postoje granice između mašinstva, saobraćaja i drugih tehničkih disciplina i zanimanja. Nova zanimanja, prema njegovim rečima, povezuju sve veći broj tehničkih disciplina.

Mehatronika je, na primer, nešto što povezuje mašinstvo, elektroniku,

informatiku i robotiku. Nema više autoteletričara ili automehaničara, zato što automehaničar danas mora da poznaje i elektriku i elektroniku na automobilu. Doskorašnji automehaničar, sada je autotroničar. Politehnička je svojevrsna sublimacija svih tehničkih disciplina koje se izučavaju u našoj ustanovi, tako da smo od pre tri godine Politehnička škola, što je naziv koji u potpunosti odgovara savremenim trendovima u oblasti obrazovanja tehničkih kadrova za potrebe kragujevačke i srpske privrede, ističe Kojić.

On dodaje da je škola otvorena prema privredi, odnosno da stalno osluškuje zahteve tržišta rada i privrednih firmi, te da prema tome i koncipira svoje obrazovne programe. Školujemo tehničke kadrove za potrebe Kragujevca, regiona, ali i Sr-

Zoran Radovanović

EDUCONS - mesto modernog studiranja

Nadomak Novog Sada, na severnim padinama Fruške Gore, prostire se naselje Sremska Kamenica sa oko 12.000 stanovnika. Tokom svoje bogate istorije Sremska Kamenica je bila središte mnogih visoko-obrazovnih i naučnih ustanova. Na obodu Kameničkog parka, u ambijentu vazdušne banje, nalazi se nova, moderna zgrada Univerziteta EDUCONS.

U izuzetno prijatnom ambijentu, studentima su na raspolaganju moderno opremljeni amfiteatri, učionice, laboratorije, biblioteka sa izuzetno bogatim bibliotekskim fondom, studentski kafe i veliki broj računara sa stalnim pristupom Internetu i mnogim istraživačkim sajtovima.

EDUCONS univerzitet formiran je kao moderna naučno-obrazovna ustanova u čijem sastavu se nalaze: **Fakultet za uslužni biznis-FABUS, Fakultet poslovne ekonomije, Fakultet zaštite životne sredine i Akademija klasičnog slikarstva.** Na fakultetima studenti se obrazuju na osnovnim akademskim, diplomskim akademskim (master), specijalističkim i doktorskim studijama, u skladu sa bolonjskim procesom.

Univerzitet EDUCONS mladim ljudima pruža mogućnost sticanja primenljivih iskustava, da svoja znanja usavršavaju putem atraktivnih i konkurentnih nastavnih programa

usklađenih sa evropskim iskustvima i trendovima.

U zavisnosti od Vaših preferencija u toku studija upoznaćete ne samo teorijske aspekte odabranog studijskog programa, već ćete izborom **Fakulteta poslovne ekonomije ili Fakulteta za uslužni biznis** posetiti finansijske institucije i upoznati uspešne privrednike. Odabirom **Fakulteta zaštite životne sredine** omogućite Vam se ne samo rad u najsvremenijim uslovima već i mogućnost istraživanja u okviru prestižne laboratorije Fakulteta zaštite životne sredine. Izborom **Akademije klasičnog slikarstva**, Vaša

kreativnost i dar uokvirena u umetnička dela, postaće deo postavki izložbi, koje Akademija priređuje.

U saradnji sa Univerzitetom Edukons, Svilajnac i region Istočne Srbije, 29. jula 2010. su dobili prvi **Fakultet ekološke poljoprivrede**. Ekološka poljoprivreda često se još naziva i biološka ili organska. Cilj ekološke poljoprivrede je zadržati plodnost zemljišta, isključiti i smanjiti загаđivanje životne sredine, održavati dostignut stepen proizvodnje i poboljšati zdravlje i životne ljudi. Partner u ovom strateški važnom poslu za region je Opština Svilajnac i „Poljoprivredno-veterinarska škola“ Svilajnac.

znanja koji korespondiraju sa aktuelnim potrebama privrede putem studenčkih programa koji korespondiraju sa međunarodnim naučnim trendovima. Kvalitetan transfer znanja, interesantna predavanja i profesori, uz niz studentskih servisa nam daju za pravo da poručimo: „Dobrodošli u svet modernog obrazovanja!“.

Sve informacije o uslovima upisa i prijemnim ispitima možete dobiti pozivom **EDUCONS CALL CENTRA - 021/489 36 10 i 011/30 89 345. www.educons.edu.rs**

U skladu sa potrebama povezivanja u evropske tokove, kojima pripadamo, Univerzitet EDUCONS inicirao je osnivanje **Alijanse Univerziteta Centralno-Istočne Evrope**. Članice-osnivači Alijanse su eminentni univerziteti iz Mađarske, Ukrajine, Bugarske, Makedonije, Rumunije, Crne Gore, Slovačke i Srbije. Značaj potrebe saradnje privatnih i državnih univerziteta u regionu prepoznao je i podržalo Ministarstvo obrazovanja Republike Srbije, Pokrajinski sekretarijat za obrazovanje i Vojvodanska akademija nauka koji su ovoj inicijativi dali punu podršku.

Obrazovna misija Univerziteta EDUCONS je da studentima omogući sticanje

Alergije često pogađaju školarce

Ambrozija i grinje opasnosti koje se udišu

Alergije - prekomerne reakcije organizma na bezopasne materije iz okoline, udvostručene su u poslednjih 20 godina, a procenjuje se da je gotovo svaka peta osoba alergična. Reč je o najčešćem poremećaju imunostistema koji se s pravom može smatrati „bolešću savremene civilizacije“.

- Više od 50 do 60 odsto alergija su inhalacione. Alergeni koji se udišu (inhalacioni) mogu da budu u kući i van nje. U kući su to najčešće grinje i kućna prašina koja predstavlja mešavinu više alergena. Deca najviše reaguju na kućne grinje. One bujaju u mesecima kada je vlažnost vazduha veća od 20 odsto, a to je najčešće u septembru i oktobru. U unutrašnje alergene ubrajaju se takođe i dlake kućnih ljubimaca (psa, mačke) i perje - kaže dr Marina Atanasković Marković, pedijatar-alergolog na Odeljenju za alergologiju i pulmologiju Univerzitetske dečje klinike u Tiršovu.

Prema njenim rečima, te alergije najčešće se manifestuju kao alergijski rinitis (polenska kijavica), ali nekada kao dečja astma u vidu otežanog disanja, sviranje u grudima. Jačina ispoljavanja zavisi od koncentracije alergena i regulacije hronične bolesti, rinitisa ili astme.

Dr Atanasković-Marković podseća da je

među spoljašnjim alergenima najčešći polen, a polen ambrozije najjači među njima. U našoj zemlji, taj „uvezeni“ korov cveta od avgusta do polovine oktobra, proizvodeći ogromne količine polena što kod osetljivih osoba najčešće izaziva alergijsku kijavicu. Osim ambrozije, postoji i „domaći“ korov artemisija, koji cveta od jula do septembra, a takođe izaziva takve simptome alergije. Poleni drveća od marta do sredine maja, a poleni trava prisutni su od maja do sredine jula. Pušenje i загаđenje vazduha ne izazivaju alergije, već ih pogoršavaju, kaže naša sagovornica.

Prema njenim rečima, inhalacione alergije najranije se javljaju oko treće godine, a kulminiraju u školskom uzrastu. Simptomi su kijanje, svrab u nosu, svrab u očima, koji može da bude praćen pojačanim količinom sekreta, odnosno suzenjem. Kijanje se najčešće javlja u jutarnjim satima, u naletima po 15-16 puta.

Alergijski rinitis dijagnostikuje se, kako kaže, najpre dobrom anamnezom (uzimanjem podataka), nakon čega se rade kožna testiranja tzv. prik metoda - kap alergena stavlja se na podlakticu pod uglom od 45 stepeni, lancetom se probode koža i posle 15 do 20 minuta očitava reakcija. Ukoliko je reakcija pozitivna, javlja se crvenilo i blaga papulica. - Dešava se da, zbog preosetljivosti kože, dobijemo lažno pozitivnu ili lažno negativnu reakciju. Zato se uvek radi i pozitivna kontrola sa histaminom i negativna - a fiziološkim rastvorom. Radi se bris nosa na euzinofilne - vrstu leukocita, belih krvnih čelija, koje su odgovorne za nastanak alergije, na osnovu

Izazivači alergija

- Kućna prašina i grinje
- Životinjska dlaka i perje
- Polen drveća, trava i korova
- Spore plesni
- Određena hrana
- Lekovi
- Izmet bubašvabe i otrovi insekata

čega se procenjuje stepen alergije u nosu - kaže dr Atanasković Marković.

Ona napominje da postoji i metoda određivanja specifičnih IgE antitela na određeni alergen, ali se ona trenutno ne radi u Dečjoj klinici, već se pacijenti upućuju u Institut Torlak ili druge laboratorije. Odnedavno, ova ispitivanja rade se i na Vojnomedicinskoj akademiji.

Rezultati su u klasama, a kod svih iznad klase četiri, u lečenje bi trebalo uključiti imunoterapiju - postepeno davanje alergena da organizam stvara blokirajuća antitela koja neće da dozvole vezivanje alergena, a primenjuju se sublingvalno (kapi, pod jezik) i subkutano (potkožno).

Unakrsna reaktivnost

Pojedine vrste namirnica izazivaju burmu reakciju, nekad čak i fatalnu, pogotovu kod tinejdžera koji već imaju alergijsku kijavicu. Jer, ukazuje dr Marina Atanasković-Marković, postoji unakrsna reaktivnost između inhalacionih alergena (polena) i nutritiva. Tako na primer, kikiriki je jak alergen i ima unakrsnu reaktivnost sa polenima trava. Jabuka može da da unakrsnu reakciju sa polenima breze, a breskva, lubenica i dinja sa korovima. Drugim rečima, od tri do pet odsto alergičnih u ambroziju mogu da imaju alergiju na dinju (peckanje u ustima).

- Dete koje ima alergiju češće pati od kijavice, nego dete koje nema alergiju. Razlog leži u istom receptoru kako za alergene, tako i za viruse, adhezivnom molekulu ICAM1. U jesen su najčešće rinovirusi odgovorni za pojavu kijavice. Kada su ti virusi prisutni, organizam koji je sklon alergijama (atopičan) ne može da prepozna da li je u pitanju virus ili alergen. Kad roditelji primete da dete kija, imaju svrab i zapuštenost nosa, treba da se jave lekaru, da bi se uradilo kožno testiranje i videlo da li stvarno postoji alergija ili neki vazomotorni problem koji se drugačije leči - kaže dr Atanasković Marković.

Po dokazivanju alergije, slede lekovi. Za suzbijanje simptoma koriste se antihistaminici. Najbolje je da se primenjuju sedam do deset dana pre početka polinacije (prisustva polena), kako bi se izbegla pojava da simptoma. Osim tih lekova, postoje kortikosteroidi - lekovi koji leče sluznicu nosa, a primenjuju se intranazalno (u nos).

Naša sagovornica podseća da tokom jeseni ima i - astme. Bolest se manifestuje otežanim disanjem, sviranjem u grudima, pri čemu dete ima utisak da će da se uguši. U lečenju astme daju se lekovi za širenje bronha - bronhodilatatori, a potom profilaksa zavisno od vrste i težine napada. Od pre par godina primenjuje se novi koncept prema kome je disajni put, gornji i donji, jedan isti, a kada se leči jedan organ (nos) istovremeno se leči i drugi (pluća).

Jasmina Tomašević

СВАКОГ ПРВОГ У МЕСЕЦУ **МИКИ МАУС**

РЕПОРТЕР МИКИ ИСТРАЖУЈЕ ЗА ВАС...

ПАЈА ПАТАК: НЕМОГУЋА МИСИЈА!

ПРОШЛОСТ ЈЕ ЗАПИСАНА У КАМЕНИ!

ДАВНИ ГОСТИ И ЊИХОВЕ КОСТИ!

МИСЛИ ГЛОБАЛНО ДЕЛУЈ ЛОКАЛНО!

ВИКИНГ ПАТА У НЕМОГУЋОЈ МИСИЈИ!

РАЈА, ГАЈА И ВЛАЈА: ПОСРАТАК У ШКОЛУ

EGMONT

ЧАСОТИС КОЈИ ТЕ ВОДИ У ЗАБАВАНТУРУ!

U LISTU DANAS SPECIJALNI POPUSTI ŠKOLAMA!

OBJAVLJIVANJE OGLASA ZA PRIKUPLJANJE PONUDA ZA IZVOĐENJE EKSKURZIJA

Sve dodatne informacije možete dobiti u Marketing službi lista Danas:
Adresa: Alekse Nenadovića 19-23, 11000 Beograd,
tel/fax: 011/344 1186, e-mail: marketing@danas.rs

PRETPLATITE SE NA LIST Danas

ŠKOLAMA POSEBAN POPUST OD 30%!

1 mesec	3 meseca	6 meseci	12 meseci
574,00	1.722,00	3.444,00	6.888,00
	+ptt troškovi		
456,00	1.368,00	2.736,00	5.742,00
	UKUPNO		
1.030,00	3.090,00	6.180,00	12.360,00

KONTAKT
Dnevni list Danas, Alekse Nenadovića 19-23/5, 11000 Beograd
(za prodajnu službu)
Telefon: 011/344 11 86/107 i 124
e-mail: prodaja@danas.rs

Uskoro izmene i dopune Pravilnika o dozvoli za rad nastavnika, vaspitača i stručnih saradnika

Licenca za 2.762 prosvetna radnika

Tokom prošle školske godine ispit za licencu položilo je 2.762 nastavnika, vaspitača, stručnih saradnika i sekretara ustanova. Prema rečima Željke Knežević, sekretara Ministarstva prosvete, ispit se sastoji iz provere znanja, veština i sposobnosti za samostalno izvođenje odgovarajućeg oblika obrazovno-vaspitnog rada i metodike struke, zatim provere osposobljenosti za samostalno rešavanje konkretnih situacija u pedagoškoj praksi, a proverava se i poznavanja propisa iz oblasti obrazovanja i vaspitanja.

S obzirom na to da se na ispit za licencu vrši i prethodna provera znanja pripravnika koji u toku osnovnih studija nije položio pedagogiju i psihologiju, 1.402 kandidata je položilo navedene predmete. Organizovano je polaganje ispita za licencu u Preševu za 83 kandidata albanske nacionalnosti koji ispit polažu na maternjem jeziku, a prethodna provera znanja iz pe-

dagogije i psihologije za 59 kandidata - precizira Kneževićeva. Ona podseća da je licenca kao uslov za rad nastavnika, vaspitača i stručnih saradnika, uvedena u pravni sistem u oblasti obrazovanja Zakonom o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja. Program i način polaganja ispita za licencu propisan je Pravilnikom o dozvoli za rad nastavnika, vaspitača i stručnih saradnika, koji je stupio na snagu 16.marta.2005 i nakon dva meseca počeo da se primenjuje.

Željka Knežević navodi da novim Zakonom o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja licenca kao uslov za rad nastavnika, vaspitača i stručnih saradnika, nije promenjena, ali da su inovirana određena rešenja u cilju postizanja nivoa njihove kompetentnosti nastavnika, vaspitača i stručnih saradnika. U tom smislu, pripremljene su izmene i dopune Pravilnika o dozvoli za rad nastavnika, vaspitača i stručnih saradnika.

- Novim Zakonom odredbe o licenci kao javnoj ispravi, registrovanju i njenom izdavanju, takođe su ostale nepromenjene, ali su prošireni osnovi za suspenziju i oduzimanje licence. Osobi kojoj je licenca oduzeta ograničeno je pravo na ponovno izdavanje dozvole za rad i pravo na rad u ustanovi - kaže Kneževićeva. Ona dodaje da će zbog velikog broja podnetih zahteva za polaganje ispita za licencu za nastavnike koji su zaposleni u srednjim školama (gimnazije, stručne škole, mešovite škole, umetničke škole, srednje škole za obrazovanje odraslih i srednje škole za učenike sa smetnjama u razvoju), Ministarstvo u narednom periodu intenzivnije raditi na organizaciji i sprovođenju ispita za ove kandidate.

R. D.

Najteža odluka

Jedino što je danas izvesno u visokom obrazovanju Srbije jeste da ništa nije kao što je pre bilo: 2-godišnje više škole su postale 3-godišnje visoke škole, postoje 3-, 4- i 5-godišnje akademske studije. Tu su Masteri. Tu je Bolonja. Tu su strukovne studije. Tu su akademske studije. Tu se treba snaći.

Postavili smo pitanje prof. dr Danilu Golijaninu: Kome je danas najteže u Srbiji? Profesor Golijanin odgovara „kao iz topa.“ Maturantima! Zašto?

Trenutno je u Srbiji najteže biti maturant srednje škole! Zašto? Čim prođu jesenje maturantske ekskurzije, roditelji počinju da pitaju svoje maturnante „Šta ćeš ti da studiraš?“ I zaista, početkom jeseni, veliki broji maturanata još nije odlučio šta će da studira. A i oni koji su se već opredelili imaju puno neodgovorenih pitanja u svojoj glavi. Najčešća želja koju čujemo od budućih bruća je da lakše mogu da nađu posao kad diplomiraju. Ovo je značajna promena u odnosu na prethodne generacije koje su birale fakultete na kojima se neće puno namučiti.

Takođe vidimo da maturanti sada uzimaju aktivan pristup odlučivanju i izboru svoga fakulteta ili visoke škole, svoje oblasti interesovanja, svoje profesije i karijere.

Oni su svesni da je prošlo vreme veza i protekcije i da se sve više traži kvalitet, sposobnost, znanje, veštine i odnos prema radu i životu. Oni se češće čuju da poslodavci traže ljude koji ne samo da „znaju“ nego koji „umeju“, koji „žele i hoće“, koji „mogu“, kojih nije strah da se uhvate u koštac sa poslovnim izazovima.

Profesori srednjih škola, pedagogi i psiholozi aktivno pomažu učenicima u razjašnjavanju ovih i mnogih drugih nedoumica. Zbog toga se EDUfair organizacija i posvetila širenju informacija i to preko web sajta www.edufair.rs. Vodiča za (buduću) studente gde se nalaze sve informacije o svim visokoškolskim institucijama u Srbiji i naravno, popularnog EDUfair sajma obrazovanja koji se već 8 godina održava u Beogradu u martu mesecu i koji ima za svoj moto „A šta ćeš ti da studiraš?“ Na sajam dolaze organizovano škole iz cele Srbije, obilaze fakultete, visoke škole i srednje škole, učestvuju u besplatnim radionicama za učenike i za profesore.

Najvažnija studentska stvar u septembru

Prijemni ispiti za:

- Fakultet poslovne ekonomije
- Fakultet za uslužni biznis
- Fakultet zaštite životne sredine
- Akademiju klasičnog slikarstva

su 04, 11 i 25. septembra 2010. u 12:00.

Plaćanje na rate do 15. maja 2010.

Info 021 4893 610

EDUCONS
UNIVERSITY

Sremska Kamenica, Vojvode Putnika bb

www.educons.edu.rs

SVI STUDIJSKI PROGRAMI SU AKREDITOVANI

